

Teismo praktikos rinkinys

BENDROJO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2012 m. birželio 29 d.*

„Konkurencija — Karteliai — Vokietijos ir Prancūzijos gamtinių dujų rinkos — Sprendimas, kuriuo konstatuojamas EB 81 straipsnio pažeidimas — Rinkos pasidalijimas — Pažeidimo trukmė — Baudos“

Byloje T-360/09

E.ON Ruhrgas AG, įsteigta Esene (Vokietija),

E.ON AG, įsteigta Diuseldorfe (Vokietija),

atstovaujamos advokatų G. Wiedemann ir T. Klose,

ieškovės,

prieš

Europos Komisija, atstovaujamą V. Di Bucci, A. Bouquet ir R. Sauer, padedamų advokato m. Buntscheck,

atsakovę,

visų pirma dėl prašymo panaikinti 2009 m. liepos 8 d. Komisijos sprendimą C(2009) 5355 galutinis dėl procedūros pagal [EB] 81 straipsnį (byla COMP/39.401 – E.ON/GDF) arba dėl prašymo sumažinti ieškovėms skirtos baudos dydį

BENDRASIS TEISMAS (penktoji kolegija),

kuri sudaro pirmininkas S. Papasavvas (pranešėjas), teisėjai V. Vadapalas ir K. O’Higgins,

posėdžio sekretorė T. Weiler, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2011 m. rugsėjo 23 d. posėdžiui,

priima šį

* Proceso kalba: vokiečių.

Sprendimą

Teisinis pagrindas

1. Europos Sąjungos Teisė

- 1998 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/30/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrų taisyklių (OL L 204, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 28, toliau – Pirmoji dujų direktyva) nustatė bendras gamtinių dujų perdavimo, paskirstymo, tiekimo ir saugojimo taisykles. Ji nustatė taisykles, susijusias su gamtinių dujų, tarp jų suskystintų gamtinių dujų (SGD), sektoriaus struktūra ir veikimu, patekimu į rinką, sistemų veikimu, ir kriterijus bei tvarką, taikytinus išduodant leidimus perduoti, paskirstyti, tiekti ir saugoti gamtines dujas.
- Pirmoji dujų direktyva įpareigojo valstybes nares laipsniškai atverti konkurencijai gamtinių dujų tiekimo dideliems vartotojams rinką ir leisti tretiesiems asmenims naudotis esamu perdavimo tinklu.
- Pagal Pirmosios dujų direktyvos 29 straipsnio 1 dalį ir 30 straipsnį valstybės narės iki 2000 m. rugpjūčio 10 d. turėjo priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie įgyvendintų šią direktyvą.
- Pirmoji dujų direktyva nuo 2004 m. liepos 1 d. buvo panaikinta ir pakeista 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/55/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančia Direktyvą 98/30 (OL L 176, p. 57; 2004 m. 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 230).

2. Nacionalinė teisė

Vokietijos teisė

- 1935 m. gruodžio 13 d. *Energiewirtschaftsgesetz* (Energetikos įstatymas, toliau – 1935 m. *EnWG*) (*RGBL. I S. 1451*), numatė Vokietijos dujų bendrovių leidimų ir priežiūros sistemą, užtikrinamą viešosios valdžios.
- Pagal 1957 m. liepos 27 d. *Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen* (Įstatymas dėl konkurencijos ribojimų panaikinimo, toliau – *GWB*) (*BGBL. I S. 1081*) 103 straipsnį tam tikriems susitarimams tarp energijos paskirstymo bendrovių ir tarp bendrovių bei vietos savivaldybių nebuvo taikomas draudimas sudaryti konkurenciją iškraipančius susitarimus. Ši išimtis buvo taikoma vadinamiesiems ribų nustatymo susitarimams, kuriais įmonės susitardavo netiekti elektros ar dujų viena kitos teritorijoje, arba vadinamiesiems išimtinės koncesijos susitarimams, kuriais vietos savivaldybė suteikdavo bendrovei išimtinę koncesiją, leidžiančią jai valstybinę žemę naudoti įrengiant ir naudojantis elektros ir dujų paskirstymo tinklu. Kad tokie susitarimai galėtų būti taikomi, apie juos turėjo būti pranešama kompetentingai konkurenciją prižiūrinčiai institucijai, kuri galėjo juos uždrausti, jeigu, jos nuomone, buvo piktnaudžiaujama šia teisine išimtimi.
- 1998 m. balandžio 24 d. *Gesetz zur Neuregelung des Energiewirtschaftsrecht* (Įstatymas, nustatantis naują energetikos teisės reglamentavimą) (*BGBL. 1998 I, p. 730*) visiškai panaikinta išimtis, taikyta ribų nustatymo ir išimtinės koncesijos susitarimams, numatyta *GWB* 103 straipsnyje. Taip pat šiuo įstatymu 1935 m. *EnWG* pakeitė *Gesetz über die Elektrizitäts- und Gasversorgung – Energiewirtschaftsgesetz* (Racionalaus energijos valdymo įstatymas, toliau – 1998 m. *EnWG*).

- 8 2003 m. gegužės 20 d. *Erstes Gesetz zur Änderung des Gesetzes zur Neuregelung des Energiewirtschaftsrechts* (Įstatymas, iš dalies keičiantis naują energetikos teisės reglamentavimą nustatantį įstatymą) (*BGBL.* 2003 I, p. 685) iš dalies pakeitė 1998 m. *EnWG*, kad būtų galima įgyvendinti Pirmąją dujų direktyvą.

Prancūzijos teisė

- 9 1946 m. balandžio 8 d. Įstatymo Nr. 46-628 dėl elektros ir dujų ūkio nacionalizavimo (JORF, 1946 m. balandžio 9 d., p. 2651, toliau – 1946 m. įstatymas) 1 straipsnyje iki jo panaikinimo 2011 m. gegužės 9 d. Ordonansu Nr. 2011-504 dėl dalies teisės aktų kodifikavimo į Energijos kodeksą (JORF, 2011 m. gegužės 10 d.) buvo nustatyta:

„Nuo šio įstatymo paskelbimo nacionalizuojama:

<...>

2. Degių dujų gamyba, perdavimas, paskirstymas, importas ir eksportas.

<...>.“

- 10 1946 m. Įstatymo 3 straipsnio pirmoje pastraipoje iki pakeitimo 2004 m. rugpjūčio 9 d. Įstatymu Nr. 2004-803 dėl elektros ir dujų tiekimo viešosios paslaugos bei dėl elektros ir dujų ūmonių (JORF, 2004 m. rugpjūčio 11 d., p. 14256) buvo nurodyta:

„Nacionalizuotų dujų ūmonių valdymas perleidžiamas valstybės gamybos ir prekybos ūmonei *Gaz de France (GDF), Service National.*“

- 11 Iki 2003 m. sausio 3 d. Įstatymo Nr. 2003-8 dėl dujų ir elektros rinkų ir su energija susijusios viešosios paslaugos (JORF, 2003 m. sausio 4 d., p. 265, toliau – 2003 m. įstatymas) įsigaliojimo 1946 m. įstatymu *Gaz de France* buvo suteikta dujų importo ir eksporto monopolija.
- 12 2003 m. įstatymu, kuriuo perkelta Pirmoji dujų direktyvą, Prancūzijos dujų rinka buvo atverta konkurencijai. Šiuo įstatymu taip pat buvo suteikta teisė atitinkamiems klientams naudotis gamtinių dujų tiekimo tinklu ir panaikinta dujų importo bei eksporto monopolija.
- 13 *Gaz de France* Įstatymu Nr. 2004–803 buvo reorganizuota į *société anonyme* (akcinė bendrovė).

Ginčo aplinkybės

1. Atitinkama įmonė

- 14 Pirmoji ieškovė *E.ON Ruhrgas AG*, kuri buvo sukurta susijungus *E.ON AG* ir *Ruhrgas AG* ir kuri visiškai priklauso antrajai ieškovei *E.ON*, nuo 2003 m. sausio 31 d. yra didžiausia gamtinių dujų tiekėja Vokietijoje ir viena iš pagrindinių tiekėjų Europos rinkoje. 2002 m. rugsėjo 18 d. sprendimu, kuriuo buvo leista minėta koncentracija, Vokietijos valdžios institucijos įpareigojo *E.ON Ruhrgas* taikyti dujų perdavimo programą (toliau – DPP) bendram 200 TWh kiekiui.
- 15 *E.ON* yra Vokietijos įmonė, kuri gamina, perduoda, paskirsto ir tiekia energiją (daugiausia gamtines dujas ir elektrą).

- 16 *GDF Suez SA* buvo sukurta 2008 m. liepos 22 d. susijungus *Gaz de France* (toliau – GDF) ir *Suez*. Tai Prancūzijos įmonė, veikianti vertikaliai aukštyje visoje elektros ir gamtinių dujų energijos grandinėje. Ji yra istorinė operatorė ir pirma gamtinių dujų tiekėja Prancūzijoje. Ji taip pat viena iš pirmųjų gamtinių dujų tiekėjų Europoje.

2. MEGAL susitarimas

- 17 1975 m. liepos 18 d. susitarimu (toliau – MEGAL susitarimas) GDF ir *Ruhrigas* nusprendė kartu statyti MEGAL dujotiekį. Šis dujotiekis, be apribojimų veikiantis nuo 1980 m. sausio 1 d., yra vienas pagrindinių dujotiekų, leidžiančių importuoti dujas į Vokietiją ir Prancūziją. Jis tęsiasi 461 km ir kerta Pietų Vokietiją nuo Waidhaus (Vokietija) Vokietijos–Čekijos pasienyje iki Medelsheim (Vokietija) Prancūzijos–Vokietijos pasienyje.
- 18 MEGAL susitarimo 2 priede buvo nurodyti nupirktų dujų atitinkamai GDF ir *Ruhrigas* įėjimo ir išėjimo taškai. Buvo nustatyti MEGAL dujotiekio *Ruhrigas* tam tikri išėjimo taškai, o prireikus buvo galima nustatyti papildomus išėjimo taškus. Kalbant apie GDF, buvo nurodyta, kad minėto dujotiekio viso dujų kiekio, kuris turi būti perduotas šiai įmonei, išėjimo taškas nustatomas pasienyje tarp Vokietijos ir Prancūzijos prie Habkirchen (Vokietija), nebent MEGAL susitarimo šalys nuspręstų kitaip.
- 19 Pagal MEGAL susitarimą GDF ir *Ruhrigas* įsteigė bendrąją įmonę *MEGAL GmbH Mittel-Europäische Gasleitungsgesellschaft*, vėliau tapusią *MEGAL Mittel-Europäische Gasleitungsgesellschaft mbH & Co. KG* (toliau – MEGAL), kuriai patikėjo MEGAL dujotiekio statybą ir valdymą ir dujų juo perdavimą. Minėto dujotiekio nuosavybė taip pat buvo perleista MEGAL.
- 20 GDF ir *Ruhrigas* pagal MEGAL susitarimą taip pat įsteigė bendrąją įmonę *MEGAL Finance Company Ltd* (toliau – *MEGAL Finco*), turėjusią surinkti ir valdyti MEGAL dujotiekiui statyti reikalingą kapitalą.
- 21 1975 m. liepos 18 d. *Ruhrigas* ir GDF taip pat pasirašė trylika raštų (toliau – lydraščiai), skirtų patikslinti tam tikrus MEGAL dujotiekio valdymo techninius, finansinius ir veikimo aspektus. Tarp šių raštų buvo lydraštis „Direktion I“ ir lydraštis „Direktion G“.
- 22 Lydraštyje „Direktion G“ nurodoma:

„<...>

Pagal susitarimą dujų perdavimo apimtis, kuri buvo ar kuri bus skirta [GDF], yra susijusi su dujomis, kurias pirko ar kurias pirs [GDF] ir kurios bus perduotos [MEGAL] ir (arba) [*MEGAL Finco*] tranzitui į Prancūziją [GDF] sąskaita ir kurios skirtos naudoti Prancūzijoje.

Pagal susitarimą dujų perdavimo apimtis, kuri buvo ar kuri bus skirta *Ruhrigas*, yra susijusi su visais kitais perdavimo tikslais tranzitui ir dujotiekiu perduotomis dujomis bei dujomis, išleistomis iš dujotiekio Vokietijos Federacinėje Respublikoje, skirtomis naudoti Vokietijos Federacinėje Respublikoje arba *Ruhrigas* nupirktomis tranzitui per Vokietijos Federacinę Respubliką.

<...>“

- 23 Pagal lydraštį „Direktion I“:

„<...>

[GDF] įsipareigoja pagal [MEGAL] susitarimą nei tiesiogiai nei netiesiogiai netiekti dujų klientams, esantiems Vokietijos Federacinėje Respublikoje.

<...>“

- 24 1976 m. birželio 22 d. *Ruhrigas* ir *GDF Bundeskartellamt* (Vokietijos federalinė konkurencijos priežiūros institucija) pranešė apie MEGAL ir *MEGAL Finco* įsteigimą.
- 25 2004 m. rugpjūčio 13 d. susitarimu (toliau – 2004 m. susitarimas) *GDF* ir *E.ON Ruhrigas* patvirtino jau seniai lydraščius „Direktion G“ ir „Direktion I“ laikančios „niekiniais ir negaliojančiais“, o šiuo susitarimu minėti lydraščiai buvo panaikinti atgaline data.
- 26 2005 m. rugsėjo 5 d. *GDF* ir *E.ON Ruhrigas* pasirašė konsorciumo susitarimą (toliau 2005 m. susitarimas), įsigaliojusį 2005 m. spalio 13 d., kuriuo jos patikslino sutartinius santykius dėl MEGAL. Konsorciumo susitarime numatyta, kad visi MEGAL partneriai turi „naudojimosi teises“ savo dujotiekio MEGAL pajėgumų dalimi. Šis susitarimas buvo papildytas 2005 m. rugsėjo 9 d. tarpiniu susitarimu.
- 27 2006 m. kovo 23 d. *GDF* ir *E.ON* sudarė susitarimą, kuriuo panaikinami visi iki 2005 m. susitarimo tarp jų sudaryti susitarimai dėl MEGAL.

3. Administracinė procedūra

- 28 2006 m. gegužės 5 d. Komisija priėmė sprendimą, kurio nurodė *GDF*, *E.ON* ir visoms jų dukterinėms bendrovėms leisti atlikti patikrinimus pagal 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [EB] 81 ir [EB] 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) 20 straipsnį. Patikrinimai buvo atlikti 2006 m. gegužės 16 ir 17 dienomis.
- 29 Pagal Reglamento Nr. 1/2003 18 straipsnį Komisija *GDF*, *E.ON* ir *E.ON Ruhrigas* (toliau kartu – aptariamoms įmonėms) išsiuntė prašymus pateikti informacijos.
- 30 2007 m. liepos 18 d. Komisija pradėjo procedūrą pagal Reglamento Nr. 1/2003 11 straipsnį.
- 31 2008 m. birželio 9 d. Komisija aptariamoms įmonėms nusiuntė pranešimą apie kaltinimus. Atsakydamos į jį minėtos įmonės raštu pateikė pastabas ir išsakė savo poziciją per 2008 m. spalio 14 d. vykusį žodinį išklausymą.
- 32 2009 m. kovo 27 d. Komisija pranešė aptariamoms įmonėms apie papildomas faktines aplinkybes, kurios buvo įvertintos po pranešimo apie kaltinimus, ir pasiūlė joms dėl šių aplinkybių atsakyti raštu. Komisija taip pat joms leido susipažinti su jų atsakymų dėl pranešimo apie kaltinimus ir dėl po jo surinktų dokumentų nekonfidencialiomis versijomis. Aptariamoms įmonėms 2009 m. gegužės 4 d. (dėl *GDF*) ir 2009 m. gegužės 6 d. (dėl ieškovių) pateikė savo pastabas.

Ginčijamas sprendimas

- 33 2009 m. liepos 8 d. Komisija priėmė Sprendimą C (2009) 5355 galutinis, dėl procedūros pagal [EB] 81 straipsnį (byla COMP/39.401 – *E.ON/GDF*) (toliau – ginčijamas sprendimas), kurio santrauka buvo paskelbta 2009 m. spalio 16 d. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* (OL C 248, p. 5).
- 34 Ginčijamame sprendime Komisija nurodė, kad nagrinėjamas elgesys yra susitarimas ir (arba) suderinti veiksmai, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnį, tarp aptariamų įmonių nesiskverbti arba ribotai skverbtis į viena kitos nacionalines rinkas ir taip apsaugoti savo nacionalines rinkas, neparduodant viena kitos rinkoje dujotiekiu MEGAL perduotų dujų dalies.

- 35 Komisija, be kita ko, konstatavo, kad MEGAL susitarimas, jo 2 priedas ir lydraščiai „Direktion G“ ir „Direktion I“ yra susitarimai pagal EB 81 straipsnio 1 dalį, nes aptariamoms įmonėms išreiškė savo bendrą ketinimą atitinkamai elgtis rinkoje. Komisijos nuomone, šie susitarimai riboja minėtų įmonių komercinius veiksmus panaudojant dujotiekiu MEGAL perduotas dujas.
- 36 Komisija taip pat nurodė, kad aptariamoms įmonėms daug kartų buvo susirinkusios aptarti dujotiekiu MEGAL perduotų dujų pardavimo strategiją Vokietijoje ir Prancūzijoje ir informuoti apie atitinkamą savo strategiją. Ji mano, kad šiais susitikimais ir komercinę paslaptį sudarančios informacijos pasikeitimu buvo siekiama daryti įtaką minėtų įmonių komerciniams veiksams, įgyvendinti lydraščius „Direktion G“ ir „Direktion I“ ir pritaikyti jų turinį prie naujų rinkos sąlygų dėl Europos dujų rinkų liberalizavimo (toliau – liberalizavimas), nepanaikinant šiuose lydraščiuose nustatytų ribojimų.
- 37 Todėl Komisija nusprendė, kad aptariamų įmonių elgesys, t. y. pirminis susitarimas pasidalyti rinkas ir suderinti veiksmai periodiškai organizuojant susitikimus, skirtus panaikinti prieštaravimus ir taikyti šį susitarimą daugiau nei 25 metus, yra vienas ir tęstinis pažeidimas, kurio „tikslas riboti konkurenciją“.
- 38 Dėl pažeidimo pradžios Komisija nurodė, kad Vokietijoje jis prasidėjo nuo tada, kai dujotiekis MEGAL pradėjo veikti, t. y. nuo 1980 m. sausio 1 d. Jos nuomone, Prancūzijoje pažeidimas prasidėjo nuo Pirmosios dujų direktyvos perkėlimo [į nacionalinę teisę], t. y. nuo 2000 m. rugpjūčio 10 d. Komisija nusprendė, kad dėl teisėtos monopolijos dujų importo ir tiekimo srityje, įtvirtintos 1946 m. įstatyme, nagrinėjamas elgesys nebūtų galėjęs riboti konkurencijos iki dujų rinkos liberalizavimo. Nors Pirmoji dujų direktyvą į Prancūzijos nacionalinę teisę buvo perkelta 2003 m., Komisija šiuo klausimu nusprendė, kad konkurencija galėjo būti ribojama nuo 2000 m. rugpjūčio 10 d., nes nuo šios datos GDF konkurentai galėjo tiekti dujas klientams Prancūzijoje.
- 39 Dėl pažeidimo pabaigos Komisija nurodė, kad nors aptariamoms įmonėms oficialiai panaikino lydraščius „Direktion G“ ir „Direktion I“ 2004 m. rugpjūčio 13 d., ribojimus, neleidžiančius GDF naudoti dujotiekio MEGAL išėjimo taškų Vokietijoje, išskyrus dėl kiekio, pirktą pagal DPP, nustojo taikyti tik 2005 m. rugsėjo mėn. pabaigoje. Be to, Komisija nusprendė, jog aplinkybė, kad nuo 2004 m. GDF iš *E.ON Ruhrgas* pirkė dujas iš dujotiekio MEGAL, kad jas tiktų Vokietijoje, nereiškia pažeidimo pabaigos, nes iki 2005 m. spalio mėn. GDF parduodamų dujų iš dujotiekio MEGAL kiekis Vokietijoje atitiko dujų kiekį, minėtos įmonės nupirktą pagal DPP.
- 40 Tokiomis aplinkybėmis Komisija nusprendė, kad pažeidimas, už kurį atsakingos GDF ir *E.ON Ruhrgas*, Vokietijoje tęsėsi mažiausiai nuo 1980 m. sausio 1 d. iki 2005 m. rugsėjo 30 d., o Prancūzijoje – mažiausiai nuo 2000 m. rugpjūčio 10 d. iki 2005 m. rugsėjo 30 d. Kadangi 2003 m. sausio 31 d. *E.ON Ruhrgas* kontrolę perėmė E.ON, Komisijos nuomone, pastaroji įmonė yra „bendrai ir solidariai“ su *E.ON Ruhrgas* atsakinga už pažeidimą, kuris tęsėsi nuo 2003 m. sausio 31 d. iki 2005 m. rugsėjo 30 d.
- 41 Komisija aptariamoms įmonėms skyrė baudas pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalį. Skirdama baudas ji taikė Pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gairėse (OL C 210, 2006, p. 2, toliau – 2006 m. gairės) įtvirtintą metodą.
- 42 Taip Komisija nusprendė, kad su pažeidimu buvo susijęs aptariamų įmonių naudojant dujotieki MEGAL iš klientų Vokietijoje perduotų dujų pardavimas atitinkamiems klientams Prancūzijoje, išskyrus dujų pardavimą pagal DPP.
- 43 Atsižvelgdama į pažeidimo sunkumą Komisija taikė pradinį 15 % su pažeidimu susijusių pardavimų vertės padidinimą.
- 44 Dėl pažeidimo trukmės, į kurią reikia atsižvelgti apskaičiuojant baudą, Komisija nustatė, kad Prancūzijoje pažeidimas truko nuo 2000 m. rugpjūčio 10 d. iki 2005 m. rugsėjo 30 d., t. y. 5 metus, 1 mėnesį ir 20 dienų. Dėl Vokietijos ji nusprendė, kad laikotarpis, už kurį turi būti skirta bauda, tęsėsi

nuo 1998 m. balandžio 24 d., t. y. kai Vokietijos įstatymų leidėjas panaikino dėl išimties, kuri naudota ribų nustatymo susitarimams, *de facto* šioje šalyje buvusią monopoliją, iki 2005 m. rugsėjo 30 d., t. y. 7 metus ir 5 mėnesius.

- 45 Be to, atsižvelgdama į nagrinėjamo pažeidimo pobūdį Komisija karteliui taikė pradinį 15 % su pažeidimu susijusių pardavimų vertės padidinimą.
- 46 Komisija nusprendė, kad atsižvelgiant į ypatingas šios bylos aplinkybes abiem nagrinėjamosioms įmonėms būtinai reikėjo nustatyti vienodą bazinį dydį. Kad nebūtų pažeistos nė vienos iš jų teisės, Komisija bazinį baudos dydį nustatė pagal mažesnę pardavimo sandorių vertę. Visoms aptariamoms įmonėms ji nustatė tokį patį bazinį baudos dydį, t. y. 553 mln. eurų.
- 47 Nenustačiusi sunkinančių ar lengvinančių aplinkybių, Komisija nepakeitė šio bazinio dydžio.
- 48 Taigi Komisija skyrė 553 mln. eurų baudą E.ON ir *E.ON Ruhrgas* („bendrai ir solidariai atsakingos“) ir tokio paties dydžio baudą GDF.
- 49 Ginčijamo sprendimo rezoliucinės dalies 1 ir 2 straipsniuose nurodyta:

„1 straipsnis

[Aptariamos įmonės] pažeidė [EB] 81 straipsnio 1 dalį sudarydamos susitarimą ir imdamosi suderintų veiksmų gamtinių dujų sektoriuje.

E.ON Ruhrgas <...> ir [GDF] pažeidimo Vokietijoje laikotarpis buvo bent nuo 1980 m. sausio 1 d. iki 2005 m. rugsėjo 30 d., Prancūzijoje – bent nuo 2000 m. rugpjūčio 10 d. iki 2005 m. rugsėjo 30 d. E.ON <...> pažeidimo laikotarpis buvo nuo 2003 m. sausio 31 d. iki 2005 m. rugsėjo 30 d.

2 straipsnis

Už 1 straipsnyje nurodytą pažeidimą skiriamos tokios baudos:

- a) *E.ON Ruhrgas* <...> bendrai ir solidariai su E.ON <...> skiriama 553 000 000 eurų bauda,
- b) GDF <...> skiriama 553 000 000 eurų bauda,
- <...>“

Procesas ir šalių reikalavimai

- 50 Pareiškimu, kurį Bendrojo Teismo kanceliarija gavo 2009 m. rugsėjo 18 d., ieškovės pareiškė šį ieškinį.
- 51 Remdamasis teisėjo pranešėjo pranešimu, Bendrasis Teismas (penktoji kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį ir, taikydamas Bendrojo Teismo procedūros reglamento 64 straipsnyje numatytas proceso organizavimo priemones, paprašė šalių atsakyti į klausimą ir pateikti tam tikrus dokumentus. Šalys šį prašymą įvykdė per nustatytą terminą.
- 52 Per 2011 m. rugsėjo 23 d. posėdį buvo išklaustytos šalių žodiniai pasisakymai ir atsakymai į Bendrojo Teismo pateiktus klausimus.
- 53 2011 m. lapkričio 18 d. laišku ieškovės paprašė atnaujinti žodinę proceso dalį, nes neseniai sužinojo apie naują elementą. 2011 m. gruodžio 12 d. laišku Komisija pateikė savo pastabas dėl šio prašymo ir nurodė mananti, kad žodinės procedūros atnaujinimas būtų nepagrįstas.

54 2012 m. sausio 20 d. sprendimu Bendrasis Teismas atmetė prašymą atnaujinti žodinę proceso dalį.

55 Ieškovės Bendrojo Teismo prašo:

- panaikinti ginčijamą sprendimą
- arba tinkamai sumažinti ginčijamam sprendimui ieškovėms skirtą baudą,
- priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

56 Komisija Bendrojo Teismo prašo:

- atmesti ieškinį,
- priteisti iš ieškovių bylinėjimosi išlaidas.

Dėl teisės

57 Ieškovės savo reikalavimais visų pirma siekia, kad būtų panaikintas ginčijamas sprendimas arba kad būtų sumažinta joms skirta bauda.

1. Dėl reikalavimų panaikinti ginčijamą sprendimą

58 Grįsdamos savo reikalavimus dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo ieškovės nurodo penkis ieškinio pagrindus, susijusius su, pirma, EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimu, antra, teisės klaida, padaryta vertinant aptariamo pažeidimo trukmę, trečia, vienodo požiūrio principo pažeidimu, ketvirta, aptariamų pažeidimų senatimi ir, penkta, principų pažeidimu, kuriais remiantis priskiriama atsakomybė už konkurencijos teisės pažeidimus.

Dėl pirmojo ieškinio pagrindo, susijusio su EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimu

59 Šį ieškinio pagrindą sudaro šešios dalys, susijusios su, pirma, EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimu, nes lydraščiuose „Direktion G“ ir „Direktion I“ bei MEGAL susitarimo 2 priede numatyti ribojimai yra pagalbinais ir teisėti, antra, teisės klaida kvalifikuojant GDF ir *E.ON Ruhrgas* kaip potencialius konkurentus iki rinkos liberalizavimo 1998 m. (Vokietijoje) ir 2002 m. pradžioje (Prancūzijoje), trečia, klaida analizuojant lydraštį „Direktion G“, ketvirta, lydraščių „Direktion G“ ir „Direktion I“ bei MEGAL susitarimo 2 priedo antikonkurencinio tikslo nebuvimu, penkta, EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimu, nes pagalbinais apribojimai neriboja konkurencijos, ir, šešta, teisės klaida kvalifikuojant „kontaktus“ kaip susitarimus ar suderintus veiksmus.

– Dėl pirmos dalies

60 Nurodydamos šią dalį ieškovės tvirtina, kad Komisija pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį, nes lydraščiai „Direktion G“ ir „Direktion I“ bei MEGAL susitarimo 2 priedas yra pagalbinais teisėti ribojimai, reikalingi, kad tinkamai veiktų su dujotiekiu MEGAL susijusios sutartinės nuostatos, ir yra proporcingi siekiamiems tikslams. Per posėdį ieškovės patikslino, kad, jų nuomone, lydraštyje „Direktion G“ nėra numatyta konkurencijos ribojimų, tačiau šiam lydraščiui taip pat taikytinas argumentas dėl pagalbinių apribojimų, nes jame daroma nuoroda į lydraštį „Direktion I“.

61 Bendrasis Teismas argumentus, susijusius su lydraščiu „Direktion G“ išanalizuos nagrinėdamas šio ieškinio pagrindo trečią dalį.

- 62 Reikia priminti, kad pagalbinio ribojimo sąvoka apima bet koki su pagrindinės operacijos įgyvendinimu tiesiogiai susijusį ir būtiną apribojimą (2001 m. rugsėjo 18 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *M6 ir kt. prieš Komisiją*, T-112/99, Rink. p. II-2459, 104 punktas).
- 63 Su pagrindinės operacijos įgyvendinimu tiesiogiai susijusiu apribojimu reikia laikyti bet koki apribojimą, kuris šios operacijos įgyvendinimo atžvilgiu turi mažesnę reikšmę ir kuris su ja aiškiai susijęs (62 punkte minėto Sprendimo *M6 ir kt. prieš Komisiją* 105 punktas).
- 64 Sąlygą, susijusią su apribojimo būtinumu, reikia patikrinti dviem aspektais. Pirma, reikia nustatyti, ar apribojimas yra objektyviai būtinas pagrindinei operacijai įgyvendinti, antra, ar jis yra proporcingas jos atžvilgiu (žr. 62 punkte minėto Sprendimo *M6 ir kt. prieš Komisiją* 106 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 65 Kalbant apie objektyvų apribojimo būtinumą, reikia pažymėti: kadangi Bendrijos konkurencijos teisėje protingumo taisyklė negali būti taikoma, svarstant priskyrimo pagalbiniam apribojimams klausimą būtų klaidinga objektyvaus būtinumo sąlygą aiškinti kaip reiškinį, kad turi būti pasveriamos konkurenciją skatinančios ir ją ribojančios susitarimo pasekmės (šiuo klausimu žr. 62 punkte minėto Sprendimo *M6 ir kt. prieš Komisiją* 107 punktą).
- 66 Tokia pozicija yra pateisinama ne vien siekiant apsaugoti EB 81 straipsnio 3 dalies praktinį veiksmingumą, bet ir dėl nuoseklumo. Kadangi EB 81 straipsnio 1 dalis nereikalauja įvertinti teigiamo ir neigiamo pagrindinio apribojimo poveikio konkurencijai, tas pats turi galioti ir vertinant su juo susijusius pagalbinus apribojimus (šiuo klausimu žr. 62 punkte minėto Sprendimo *M6 ir kt. prieš Komisiją* 108 punktą).
- 67 Todėl apribojimo objektyvaus būtinumo, palyginti su pagrindine operacija, patikrinimas gali būti tik sąlygiškai abstraktus. Reikia ne patikrinti, ar, atsižvelgiant į konkurencinę situaciją atitinkamoje rinkoje, apribojimas yra būtinas pagrindinės operacijos komercinei sėkmei, o nustatyti, ar dėl pagrindinės operacijos ypatumų apribojimas įgyvendinant šią operaciją yra būtinas. Jeigu, nesant apribojimo, pagrindinė operacija pasirodytų esanti sunkiai įgyvendinama ar išvis negalėtų būti įgyvendinta, apribojimas galėtų būti laikomas objektyviai būtinu jai įgyvendinti (62 punkte minėto Sprendimo *M6 ir kt. prieš Komisiją* 109 punktas).
- 68 Kai apribojimas yra objektyviai būtinas pagrindinei operacijai įgyvendinti, dar reikia patikrinti, ar jo trukmė ir taikymo sritis dalyko ir vietos atžvilgiu neviršija to, kas būtina šiai operacijai įgyvendinti. Jei apribojimo trukmė ir taikymo sritis viršija tai, kas būtina šiai operacijai įgyvendinti, jį reikia įvertinti atskirai pagal EB 81 straipsnio 3 dalį (žr. 62 punkte minėto Sprendimo *M6 ir kt. prieš Komisiją* 113 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 69 Reikia pažymėti: kadangi pagrindinės operacijos atžvilgiu specialaus susitarimo pagalbinio pobūdžio vertinimas reiškia sudėtingą ekonominiu požiūriu vertinimą, kurį turi atlikti atsakovė, teisminė šio įvertinimo kontrolė apsiriboja klausimu, ar buvo laikomasi procedūrinių taisyklių, ar jis pakankamai motyvuotas, ar faktai atitinka tikrovę, ar nėra akivaizdžios vertinimo klaidos ir ar nebuvo piktnaudžiauta įgaliojimais (žr. 62 punkte minėto Sprendimo *M6 ir kt. prieš Komisiją* 114 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 70 Jei nustatoma, kad apribojimas tiesiogiai susijęs su pagrindine operacija ir yra būtinas jai įgyvendinti, šio apribojimo atitiktis konkurencijos taisyklėms turi būti tikrinama kartu su pagrindinės operacijos atitiktimi šioms taisyklėms. Taigi, jei pagrindinei operacijai netaikomas EB 81 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas draudimas, tas pats taikoma ir su šia operacija tiesiogiai susijusiems ir jai būtiniams apribojimams. Tačiau jeigu pagrindinė operacija yra apribojimas, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą, ir jai pagal EB 81 straipsnio 3 dalį taikoma išimtis, ši išimtis apima ir pagalbinus apribojimus (62 punkte minėto Sprendimo *M6 ir kt. prieš Komisiją* 115 ir 116 punktai).

- 71 Šioje byloje reikia pažymėti, kad Komisija nusprendė, jog lydraščiai negalėjo būti teisėti pagalbiniai apribojimai, nes juose buvo numatytas rinkos pasidalijimas. Ji ginčijamo sprendimo 255 konstatuojamojoje dalyje taip pat nusprendė, kad lydraščiai, jos nuomone nėra nei būtini, nei proporcingi siekiant sudaryti susitarimą dėl bendrosios įmonės, siekiant bendrai statyti ir eksploatuoti dujotiekį MEGAL. Ji mano, jog aptariamoms įmonėms iš tikrųjų neįrodė, kad būtų buvę neįmanoma pastatyti dujotiekį MEGAL be *Ruhrgas* ir GDF nustatytų apribojimų. Tai, be kita ko, matyti iš *Ruhrgas* tvirtinimų, kad jei GDF būtų nesutikusi apriboti savo dujų pardavimo Vokietijoje, *Ruhrgas* viena būtų stačiusi dujotiekį ir leidusi GDF transportuoti tam tikrą dujų kiekį į Prancūziją. Komisijos nuomone, argumentai, susiję su *Ruhrgas* investicijų apsauga, neįrodo, kad nagrinėjami apribojimai buvo būtini ir proporcingi. Ji ginčijamo sprendimo 256 konstatuojamojoje dalyje pridūrė, kad aptariamų įmonių požiūris pranešant *Bundeskartellamt* apie koncentraciją rodė, kad jos nemanė, jog lydraščiai yra neatsiejamai susiję su bendru susitarimu.
- 72 Pirmiausia reikia išnagrinėti ieškovių argumentus, kuriais siekiama įrodyti, kad lydraščiuose numatyti ribojimai buvo būtini norint, kad būtų pastatytas ir veiktų dujotiekis MEGAL. Ieškovės tvirtina, kad sutartinėmis nuostatomis dėl dujotiekio buvo siekiama teisėto tikslo, t. y. pastatyti dujotiekį, kuris leistų pagerinti tiekimą, ir atverti gamtinių dujų rinkas Vokietijoje ir Prancūzijoje. Jos nurodo, kad šiam tikslui pasiekti reikėjo įsteigti bendrą įmonę, kuri perleistų šio dujotiekio nuosavybės teises GDF, taip užtikrinant tiekimo saugumą. Jos taip pat tvirtina, kad GDF, kaip bendrasavininkė, galėjo konkuruoti su *Ruhrgas* Vokietijoje, taip mažindama pastarosios investicijų į naują dujotiekį naudą, todėl reikėjo nustatyti pagalbinus ribojimus, numatytus lydraščiuose.
- 73 Reikia konstatuoti, kad, kaip įmonės pačios pripažino atsakydamos į pranešimą apie kaltinimus ir per posėdį, jei nebūtų buvę lydraščiuose numatytų apribojimų, *Ruhrgas* būtų viena stačiusi dujotiekį ir būtų leidusi GDF transportuoti tam tikrą dujų kiekį į Prancūziją.
- 74 Iš ieškovių tvirtinimų matyti, kad aptariamoms sutartinėms nuostatomis dėl dujotiekio MEGAL nebuvo būtinos dujotiekiui, kuris leistų pagerinti tiekimą ir atvertę rinkas, statyti.
- 75 Dėl ieškovių argumento, kad *Ruhrgas* dujotiekio statyba ir tranzito sutarties su GDF sudarymas nebūtų užtikrinęs tiekimo į Prancūzijos teritoriją saugumo, reikia pažymėti, kad jos neįrodo, kad tranzito sutartis nebūtų leidusi GDF užsitikrinti tiekimą, suderinamą su savo viešaisiais išipareigojimais. Šiuo klausimu pažymėtina, kad ieškovių nurodytos problemos tarp Ukrainos ir Rusijos Federacijos negali kilti aptariamam atveju, kai kalbama apie dvi bendroves.
- 76 Be to, ieškovių tvirtinimas, kad jei *Ruhrgas* viena būtų stačiusi dujotiekį, jis būtų kitoks nei dujotiekis MEGAL, o GDF nebūtų užsitikrinusi panašaus tiekimo saugumo, nėra pagrįsti jokiais įrodymais. Taip pat, net pripažinus šiuos tvirtinimus pagrįstais, vien tokia aplinkybė neįrodytų, kad lydraščiai buvo tiesiogiai susiję su operacija ir būtini jai įgyvendinti.
- 77 Iš to matyti, kad *Ruhrgas* ir GDF bendrosios įmonės steigimas nebuvo būtinas siekiant šio sprendimo 72 punkte nurodyto tikslo. Todėl lydraščiuose numatyti apribojimai nebuvo būtini, nes *Ruhrgas* ir viena galėjo būti dujotiekio savininkė.
- 78 Net pripažinus, kad bendrosios įmonės steigimas buvo būtinas dujotiekiui MEGAL statyti ir eksploatuoti, reikia pažymėti, jog ieškovės neįrodė, kad, be lydraščiuose numatytų apribojimų, pagrindinė operacija būtų buvusi sunkiai įgyvendinama. Jos nepateikė įrodymų, kurie leistų manyti, kad galima GDF konkurencija Vokietijos rinkoje būtų buvusi didesnė už paprasčiausią komercinę riziką ir būtų kėlusios tokių pavojų *Ruhrgas* investicijoms, kad visai operacijai būtų kilusi rizika, nors jos pačios pripažįsta, kad kuriant minėtą dujotiekį galimybė rasti klientų Vokietijoje GDF buvo antraeilis dalykas.

- 79 Be to, priešingai, nei tvirtina ieškovės, tiekimo draudimai, sutarti tarp GDF ir *Ruhrgas*, neleido apsaugoti bendrosios įmonės MEGAL, nes iš lydraščių tekstų matyti, kad jie buvo susiję su patronuojančių bendrovių, o ne su dukterinės bendrovės veikla.
- 80 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad ieškovės neįrodė, jog lydraščiuose numatyti apribojimai buvo objektyviai būtini, norint įgyvendinti pagrindinę operaciją, t. y. pastatyti ir eksploatuoti dujotiekį MEGAL.
- 81 Taigi, net nesant reikalo nagrinėti ieškovių argumentų dėl klaidingo 1986 m. sausio 28 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Pronuptia de Paris* (161/84, Rink. p. 353) aiškinimo, apribojimo trukmės ir taikymo srities dalyko, ir vietos atžvilgiu bei dokumentų *Bundeskartellamt* nepateikimo, reikia konstatuoti, jog Komisija teisingai nusprendė, kad minėti lydraščiai negalėjo būti teisėti pagalbiniai apribojimai.
- 82 Todėl pirmojo ieškinio pagrindo pirma dalis turi būti atmesta.
- Dėl antros dalies
- 83 Subsidiariai nurodydamos šią dalį ieškovės tvirtina, kad aptariamoms įmonėms nebuvo potencialios konkurentės Vokietijoje iki 2000 m. pradžios, o Prancūzijoje – iki 2002 m. pradžios. Todėl lydraščiai ir MEGAL susitarimo 2 priedas neprieštaravo EB 81 straipsnio 1 daliai.
- 84 Šiuo klausimu reikia priminti, kad EB 81 straipsnio 1 dalis, atsižvelgiant į šiame tekste numatytas sąlygas, susijusias su poveikiu prekybai tarp valstybių narių ir poveikiu konkurencijai, taikoma tik sektoriuose, kurie atverti konkurencijai (pagal analogiją dėl panašių EB 87 straipsnio 1 dalies sąlygų žr. 2000 m. birželio 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Alzetta ir kt. prieš Komisiją*, T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97-T-607/97, T-1/98, T-3/98-T-6/98 ir T-23/98, Rink. p. II-2319, 143 punktą).
- 85 Nagrinėjant konkurencijos sąlygas atitinkamoje rinkoje remiamasi ne tik esama konkurencija tarp nagrinėjamoje rinkoje jau veikiančių įmonių, bet ir potencialia konkurencija, siekiant sužinoti, ar, atsižvelgiant į rinkos struktūrą ir jos veikimo ekonomines bei teises aplinkybes, egzistuoja realios ir konkrečios galimybės, kad atitinkamos įmonės gali tarpusavyje konkuruoti arba kad naujas konkurentas gali įeiti į nagrinėjamą rinką ir konkuruoti su veikiančiomis įmonėmis (1991 m. vasario 28 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Delimitis*, C-234/89, Rink. p. I-935, 21 punktą; 1998 m. rugsėjo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *European Night Services ir kt. prieš Komisiją*, T-374/94, T-375/94, T-384/94 ir T-388/94, Rink. p. II-3141, 137 punktą ir 2011 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Visa Europe ir Visa International Service prieš Komisiją*, T-461/07, Rink. p. II-1729, 68 punktą).
- 86 Norėdama nustatyti, ar įmonė yra potenciali konkurentė rinkoje, Komisija turi išsiaiškinti, ar tuo atveju, kai aptariamasis susitarimas nebūtų taikytas, ši įmonė būtų turėjusi realių ir konkrečių galimybių patekti į minėtą rinką ir konkuruoti su joje veikiančiomis įmonėmis. Toks įrodymas neturi būti grindžiamas vien paprasta prielaida; jis turi būti pagrįstas faktinėmis aplinkybėmis arba atitinkamos rinkos struktūrų analize. Todėl įmonė negali būti pripažinta potencialia konkurente, jeigu jos atėjimas į rinką nėra ekonomiškai perspektyvi strategija (šiuo klausimu žr. 85 punkte minėto Sprendimo *Visa Europe ir Visa International Service prieš Komisiją* 166 ir 167 punktus).
- 87 Iš to neišvengiamai išplaukia, kad nors įmonės ketinimas įeiti į rinką gali būti svarbus nustatant, ar ji gali būti laikoma potencialia konkurente toje rinkoje, vis dėlto esminis elementas, kuriuo turi būti grindžiamas toks pripažinimas, yra jos pajėgumas įeiti į minėtą rinką (85 punkte minėto Sprendimo *Visa Europe ir Visa International Service prieš Komisiją* 168 punktą).
- 88 Šioje byloje reikia skirti situaciją Prancūzijos dujų rinkoje nuo situacijos Vokietijos dujų rinkoje.

- 89 Viena vertus, kalbant apie Prancūzijos rinką, akivaizdu, kad dujų importo ir tiekimo monopolija, priklausiusi GDF nuo 1946 m., buvo panaikinta tik 2003 m. sausio 1 d., nepaisant to, kad pirmosios dujų direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę terminas baigėsi 2000 m. rugpjūčio 10 d. Todėl bent iki tos datos jokia, net potenciali, konkurencija Prancūzijos dujų rinkoje neegzistavo, o aptariamasis elgesys šioje rinkoje negalėjo būti vertinamas atsižvelgiant į EB 81 straipsnį.
- 90 Kalbant apie laikotarpį po 2000 m. rugpjūčio 10 d., iš ginčijamo sprendimo 290 konstatuojamosios dalies matyti, kad nuo šios datos buvo nurodyti tam tikri klientai, kurie galėjo keisti tiekėją, ir dujų tiekėjai galėjo ateiti į Prancūzijos rinką. Be to, šios aplinkybės ieškovės neginčijo nei savo rašytiniuose pareiškimuose, nei Bendrajame Teisme, nei atsakydamos į pranešimą apie kaltinimus.
- 91 Reikia pažymėti, kad ši galimybė pakeisti tiekėją atsirado prieš dvejus metus iki Pirmosios dujų direktyvos priėmimo. Taigi ieškovės nuo 1998 m. birželio mėn. galėjo rengtis atėjimui į Prancūzijos rinką.
- 92 *Ruhrigas* galėjo įeiti į Prancūzijos rinką nuo 2000 m. rugpjūčio mėn. Aplinkybės, kad šis atėjimas, kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 12 konstatuojamosios dalies, buvo susijęs tik su maža klientų grupe, nepakanka nuspręsti, kad ieškovės neturėjo realios ir konkrečios galimybės patekti į rinką.
- 93 Todėl Komisija teisingai nusprendė, kad *E.ON Ruhrgas* ir GDF buvo potencialios konkurentės Prancūzijos rinkoje nuo 2000 m. rugpjūčio 10 d.
- 94 Kita vertus, kalbant apie Vokietijos rinką, ginčijamo sprendimo 30 konstatuojamojoje dalyje Komisija paneigė tvirtinimą, kad GDF iki liberalizavimo niekada nebuvo potenciali *Ruhrigas* konkurentė. Šiuo klausimu ji pažymėjo, kad Vokietijos teisė niekada nedraudė patekti į rinką naujiems tiekėjams, tačiau vis dėl to leido istoriniams tiekėjams nustatyti dideles patekimo į rinką kliūtis, sudarant susitarimus, kuriems netaikomi konkurencijos teisės aktai. Be to, Komisija nurodė, kad išimtis, kuri taikyta šiems susitarimams, nebuvo absoliuti ir jai buvo taikomos tam tikros sąlygos. Apie susitarimus, kuriems buvo prašoma taikyti išimtį, reikėjo pranešti kompetentingai konkurenciją prižiūrinčiai institucijai, kuri galėjo uždrausti susitarimą, jei manė, kad jį sudarant piktnaudžiauta teisėta išimtimi. Galiausiai remdamasi *Wingas* ir *Mobil* atvejais Komisija nurodė, kad konkurencijos galimybė, nepaisant labai didelių patekimo į rinką kliūčių, nebuvo tik teorinė. Todėl ji nusprendė, kad, nepaisant didelių patekimo į rinką kliūčių, GDF galėjo parduoti dujas tradicinėje *Ruhrigas* aprūpinimo teritorijoje, todėl galėjo būti laikomas potencialia *Ruhrigas* konkurentė visą aptariamą laikotarpį.
- 95 Be to, Komisija ginčijamo sprendimo 294 konstatuojamojoje dalyje pažymėjo, kad nei 1935 m. *EnWG*, nei *GWB* 103 straipsnyje nebuvo numatyta teisėta *Ruhrigas* ar bet kokio kito istorinio operatoriaus monopolija Vokietijos teritorijoje. To neginčija ir ieškovės.
- 96 Vis dėlto ieškovės mano, kad nebuvo veiksmingos, konkrečios ir realios galimybės patekti į rinką, todėl GDF nebuvo potenciali *Ruhrigas* konkurentė. Jos nurodo, kad iki liberalizavimo 1998 m. balandžio mėn. negalėjo būti jokios konkurencijos ir kad iš tikrųjų GDF *Ruhrigas* konkurentė Vokietijoje galėjo tapti tik 2000 m.
- 97 Reikia skirti, viena vertus, laikotarpį nuo 1980 m. iki 1998 m. ir, kita vertus, laikotarpį nuo 1998 m. iki 2000 m.
- 98 Pirma, kalbant apie laikotarpį nuo 1980 m. iki 1998 m. reikia konstatuoti, jog šalys neginčija, kad iki 1998 m. balandžio 24 d., viena vertus, ribų nustatymo susitarimams, t. y. susitarimams, kuriais visuomeninę paslaugą teikiančios bendrovės tarpusavy susitardavo netiekti dujų konkrečioje teritorijoje, ir, kita vertus, išimtinės koncesijos susitarimams, t. y. susitarimams, kuriais vietos savivaldybė visuomeninę paslaugą teikiančiai bendrovei suteikdavo išimtinę koncesiją, leidžiančią jai valstybinę žemę naudoti įrengiant ir naudojantis dujų paskirstymo tinklu, buvo taikoma *GWB*, kurio nuostatos draudė antikoncepcinius susitarimus, 103 straipsnio 1 dalyje numatyta išimtis.

- 99 Iš ginčijamo sprendimo 23 konstatuojamosios dalies matyti, kad, norint taikyti tokius susitarimus, apie juos turėjo būti pranešta *Bundeskartellamt*, kuri galėjo juos uždrausti, jei manė, kad sudarant nagrinėjamą susitarimą piktnaudžiaujama teise. Vis dėlto šia galimybe praktiškai niekada nebuvo pasinaudota, kaip tai matyti iš ginčijamo sprendimo išnašos Nr. 27.
- 100 Be to, iš ginčijamo sprendimo 24 konstatuojamosios dalies matyti, kad dėl bendro ribų nustatymo susitarimų ir išimtinės koncesijos susitarimų naudojimo *de facto* susiformavo išimtinio aprūpinimo zonų, kuriose tik viena dujų įmonė galėjo tiekti dujas klientams, sistema, net nesant teisės aktuose nustatyto draudimo kitoms bendrovėms tiekti dujas.
- 101 Be to, Komisija ginčijamo sprendimo 371 konstatuojamojoje dalyje pripažino, kad Vokietijos istoriniai tiekėjai *de facto* turėjo monopoliją atitinkamai savo aprūpinimo zonose.
- 102 Tokiomis aplinkybėmis reikia manyti, kad bent iki 1998 m. balandžio 24 d. Vokietijos dujų rinka pasižymėjo teritorinėmis monopolijomis *de facto*.
- 103 Reikia konstatuoti, kad ši Vokietijos dujų rinkoje iki 1998 m. balandžio 24 d. buvusi situacija galėjo lemti jokios – ne tik realios, bet ir potencialios konkurencijos nebuvimą šioje rinkoje. Šiuo klausimu reikia pažymėti, jog buvo nuspręsta, kad vietos dujų tiekimo įmonių turima geografinė monopolija kliudo bet kokiai tarp jų egzistuojančiai konkurencijai (šiuo klausimu žr. 2005 m. rugsėjo 21 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *EDP prieš Komisiją*, T-87/05, Rink. p. II-3745, 117 punktą).
- 104 Tačiau nei ginčijamame sprendime, nei bylos medžiagoje nėra įrodymų, kurie leistų įrodyti, kad netaikius nagrinėjamo susitarimo ir, nepaisant Vokietijos dujų rinkos specifikos, aprašytos šio sprendimo 95–102 punktuose, iki 1998 m. balandžio 24 d. egzistavo reali ir konkreti GDF galimybė įeiti į Vokietijos dujų rinką ir konkuruoti su ieškovėmis, kaip to reikalaujama pagal šio sprendimo 85 ir 86 punktuose nurodytą teismų praktiką.
- 105 Taigi ginčijamo sprendimo 294 konstatuojamojoje dalyje nurodyta aplinkybė, kad Vokietijoje nebuvo teisėtos monopolijos, yra nereikšminga. Iš tikrųjų, norėdama nustatyti, ar rinkoje egzistuoja potenciali konkurencija, Komisija turi išnagrinėti atitinkamų įmonių realias ir konkrečias galimybes tarpusavyje konkuruoti, arba tai, ar naujas konkurentas gali įeiti į nagrinėjamą rinką ir konkuruoti su veikiančiomis įmonėmis. Komisija tai turi išnagrinėti remdamasi objektyvių šių galimybių pagrindu, o aplinkybė, kad tokių galimybių nėra dėl monopolijos, išplaukiančios tiesiogiai iš nacionalinės teisės aktų, arba netiesiogiai iš faktinės situacijos, susidaranti dėl šių aktų įgyvendinimo, neturi reikšmės.
- 106 Be to, ginčijamo sprendimo konstatuojamosios dalies 30 punkte esantis tvirtinimas, kad GDF teisiniu požiūriu neturėjo tik teisės pardavinėti dujas tradicinėje *Ruhrgas* aprūpinimo teritorijoje, tačiau tai buvo įmanoma *de facto* (nepaisant didelių patekimo į rinką kliūčių), savaime neįrodo potencialios konkurencijos egzistavimo. Iš tikrųjų visiškai teorinės GDF galimybės patekti į rinką nepakanka įrodyti potencialios konkurencijos egzistavimą. Be to, šis tvirtinimas pagrįstas paprasčiausia prielaida ir nėra faktinėmis aplinkybėmis ar reikšminga rinkos struktūros analize pagrįstas įrodymas, kaip to reikalaujama pagal šio sprendimo 86 punkte nurodytą teismų praktiką, o šiam tvirtinimui pagrįsti nurodyti pavyzdžiai yra netinkami, kaip tai matyti iš šio sprendimo 108–112 punktų.
- 107 Tas pats pasakytina ir apie ginčijamo sprendimo 240 punkte nurodytas aplinkybes, kad aptariamoms įmonėms turėjo svarbų vaidmenį Europos dujų sektoriuje ir viena kitos rinkoje turėjo būti laikomos nauja natūralia konkurentė, ar kad jos buvo tokios konkurentės, jog iš principo turėjo visas galimybes sėkmingai patekti į kaimyninę rinką, arba kad Vokietijos ir Prancūzijos rinkos buvo kaimyninės ir glaudžiai susijusios rinkos, o tai didino sėkmingo patekimo į rinką galimybes. Iš tikrųjų tokia bendra ir abstrakti informacija neįrodo, kad, nepaisant Vokietijos dujų rinkoje buvusios konkurencinės situacijos, GDF būtų galėjusi įeiti į šią rinką, jei nebūtų taikomas nagrinėjamas susitarimas.

- 108 Dėl tų pačių motyvų tas pats taikytina ir ginčijamo sprendimo 240 konstatuojamojoje dalyje nurodytai informacijai, jog aptariamoms įmonėms turėjo galios, privalumų ir reikalingą infrastruktūrą, kad galėtų įeiti į rinką, ir jog GDF dukterinės bendrovės EEG ir PEG bei jos neįžymus dalyvavimas valdant GASAG ir VNG akcinį kapitalą yra solidūs privalumai, stiprinantys jos poziciją šioje rinkoje.
- 109 Be to, *Wingas* ir *Mobil* pavyzdžiai, ginčijamo sprendimo 30 ir 243 konstatuojamosiose dalyse nurodyti siekiant pagrįsti tvirtinimą, kad galimybė patekti į rinką nebuvo vien teorinė, nėra tinkami.
- 110 Iš tikrųjų dėl *Wingas* reikia pažymėti, kad tai bendra BASF ir *Gazprom* įmonė, kuriai dešimtajame dešimtmetyje pasisekė įeiti į Vokietijos dujų rinką dėl pastarosios dujų tiekimo ir plataus naujų dujotiekių tinklo, išdėstytų paraleliai *Ruhrigas* ir kitų istorinių tiekėjų tinklams, statybos (ginčijamo sprendimo 30 konstatuojamoji dalis). *Wingas* situacija, Komisijos nuomone, buvo netipiška ir, kaip ji nurodė savo 1999 m. rugsėjo 29 d. Sprendime byloje Nr. IV/M.1383 – *Exxon prieš Mobil* (toliau – Sprendimas *Exxon prieš Mobil*), *Wingas* patirtis turėjo mažai galimybių pasikartoti, nes ši įmonė buvo sėkminga partnerystė tarp labai didelio (gal net paties didžiausio) Vokietijos pramoninio dujų vartotojo ir labai didelio Rusijos gamintojo.
- 111 Kalbant apie *Mobil*, reikia priminti, kad ji į Vokietijos dujų rinką taip pat atėjo dešimtajame dešimtmetyje, susitarusi dėl prieigos prie istorinių valdytojų perdavimo tinklų. Tačiau reikia konstatuoti, kad pati Komisija nurodė, jog *Mobil* situacija Vokietijoje buvo šiek tiek netipiška (žr. Sprendimo *Exxon prieš Mobil* 251 konstatuojamąją dalį). Be kita ko, ji nurodė, kad ši bendrovė tiekė didelę dalį Vokietijos dujų ir priklausė Vokietijos dujų *establishment*, o tai, Komisijos nuomone, tikriausiai buvo priežastis, dėl kurios ji galėjo importuoti dujas į Vokietiją, neturėdama savo didelio spaudimo dujotiekių tinklo, naudodamasi prieiga prie trečiųjų asmenų tinklo. Komisija taip pat nurodė, kad *Mobil* padėtis buvo išskirtinė (žr. Sprendimo *Exxon prieš Mobil* 219 konstatuojamąją dalį).
- 112 Be to, Komisijos argumentas, jog *Wingas* ir *Mobil* yra dvi labai skirtingos įmonės, ir tai rodo, kad patekimas į rinką buvo įmanomas, nėra įtikinamas, nes įrodyta, kad jų situacijos buvo netipiškos, ir mažai tikėtina, kad galėtų pasikartoti.
- 113 Tokiomis aplinkybėmis, atsižvelgiant į *Wingas* ir *Mobil* pavyzdžių išskirtinumą, jie neįrodo realios ir konkrečios galimybės naujam subjektui patekti į Vokietijos dujų rinką ir konkuruoti su jau veikiančiomis įmonėmis.
- 114 Bet kuriuo atveju ginčijamame sprendime nėra jokios informacijos, net bendro pobūdžio, kuri galėtų įrodyti, kad nuo 1980 m. sausio 1 d. iki 1998 m. balandžio 24 d., nepaisant aplinkybės, kad Vokietijos dujų rinkoje egzistavo regioninės monopolijos, vamdynų statyba ar susitarimai su istoriniu operatoriumi dėl prieigos prie tinklo dujotiekio MEGAL kelyje nebuvo ekonomiškai perspektyvūs pagal šio sprendimo 86 punkte minėtą teismų praktiką, ir ūkio subjektui, kaip antai GDF, dujotiekio MEGAL bendrasavininkui, buvo reali ir konkreti galimybė patekti į šią rinką ir konkuruoti su joje veikiančiomis įmonėmis. Konkrečiai kalbant, jokia informacija neleidžia manyti, kad GDF galėjo šiais keliais arba panaudodama sąnaudas, kurios ekonominiu požiūriu būtų buvusios pakeliamos, pakankamai greitai ateiti į rinką ir šio galimo atėjimo galimybė galėjo daryti įtaką rinkoje veikiančių subjektų elgesiui. Todėl reikia konstatuoti, kad ginčijamame sprendime nėra jokios informacijos, leidžiančios pripažinti, kad Komisija atliko potencialios konkurencijos buvimo tyrimą, kaip reikalaujama pagal šio sprendimo 86 punkte nurodytą teismų praktiką.
- 115 Dėl Komisijos argumento, kad potenciali konkurenciją Vokietijos rinkoje tikrai buvo, priešingu atveju nebūtų reikėję pasirašyti lydraščio „Direktion I“, reikia pažymėti, kad, atsižvelgiant į nurodytas patekimo į rinką kliūtis ir įeinančiųjų į rinką ypatybes, šios aplinkybės nepakanka įrodyti, kad GDF objektyviai buvo potenciali konkurentė. Tai nebent įrodo, kad *Ruhrigas* buvo susirūpinusi dėl tokios konkurencijos atsiradimo ateityje. Be to, reikia pažymėti, kad lydraštis „Direktion G“, kuriame

- numatomas draudimas tiekti Prancūzijoje, nepaisant teisėtos monopolijos, buvo pasirašytas nuo 1975 m. Priešingai, nei leidžia suprasti Komisija, draudimo tiekti nustatymas nebūtinai reiškia potencialią konkurenciją pasirašant lydraštį „Direktion I“.
- 116 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad Komisija neįrodė potencialios konkurencijos egzistavimo Vokietijos rinkoje nuo 1980 m. sausio 1 d. iki 1998 m. balandžio 24 d.
- 117 Be to, ginčijamo sprendimo 372 konstatuojamojoje dalyje pabrėždama, kad 1998 m. balandžio 24 d. panaikindamas konkurencijos teisėje ribų nustatymo susitarimams taikomą išimtį Vokietijos teisės aktų leidėjas aiškiai patvirtino, kad dujų sektorius turi būti atvertas konkurencijai nuo minėtos datos, Komisija bent netiesiogiai pripažįsta, jog iki šios datos Vokietijos teisės aktų leidėjas pats manė, jog dujų sektorius nebuvo atvertas konkurencijai, todėl jame nebuvo jokios potencialios konkurencijos.
- 118 Kalbant apie laikotarpį nuo 1987 m. balandžio 24 d. iki 2000 m. rugpjūčio 10 d., reikia priminti, kad ribų nustatymo susitarimams ir išimtinės koncesijos susitarimams anksčiau taikyta išimtis minėtu laikotarpiu neegzistavo dėl iki 1987 m. balandžio 24 d. padarytų teisės aktų pakeitimų.
- 119 Vis dėlto ieškovės mano, kad Vokietijos rinkoje iki 2000 m. pradžios nebuvo jokios potencialios konkurencijos.
- 120 Savo tvirtinimui pagrįsti jos nepateikia jokių įrodymų ir paprasčiausia daro nuorodą į ginčijamo sprendimo 207 konstatuojamąją dalį ir GDF atsakymą į pranešimą apie kaltinimus, kuris buvo pridėtas ne prie ieškinio, o prie dubliko.
- 121 Tačiau pagal teismų praktiką, nors ieškinio turinys konkrečiais klausimais gali būti paremtas ir papildytas nukreipiant į konkrečias jo priede pateiktų dokumentų vietas, bendra nuoroda į kitus raštus, net pridėtus prie ieškinio, negali kompensuoti pagrindinių teisinių argumentų elementų nebuvimo, kurie turi būti pateikti ieškinyje (1992 m. kovo 31 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Daniją*, C-52/90, Rink. p. I-2187, 17 punktas ir 1999 m. gegužės 21 d. Pirmosios instancijos teismo nutarties *Asia Motor France ir kt. prieš Komisiją*, T-154/98, Rink. p. II-1703, 49 punktas).
- 122 Nuoroda į argumentus, išdėstytus GDF atsakyme į pranešimą apie kaltinimus, kuris net nėra pridėtas prie ieškinio, nepriimtina.
- 123 Kalbant apie Vokietijos rinkos struktūrą ir ar ji galėjo taip pat būti kliūtis patekti į rinką nuo 1998 m. balandžio 24 d. iki 2000 m. rugpjūčio 10 d., reikia pažymėti, kad jokia informacija neleidžia manyti, kad minėtu laikotarpiu vien ši struktūra galėjo visiškai užkirsti kelią potencialiai konkurencijai Vokietijos rinkoje.
- 124 Tokiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, jog niekas neįrodo, kad Komisija neteisingai nusprendė, jog nuo 1998 m. balandžio 24 d. iki 2000 m. rugpjūčio 10 d. Vokietijos dujų rinkoje egzistavo potenciali konkurencija.
- 125 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, antra dalis turi būti pripažinta pagrįsta tiek, kiek ji susijusi su Vokietijos rinka nuo 1980 m. sausio 1 d. iki 1998 m. balandžio 24 d. Likę šios dalies argumentai turi būti atmesti.

– Dėl trečios dalies

- 126 Šioje dalyje ieškovės tvirtina, kad, kalbant apie Prancūzijos rinką, nebuvo galima pripažinti EB 81 straipsnio pažeidimo remiantis lydraščiu „Direktion G“. šiuo klausimu jos nurodo, kad lydraštyje nebuvo numatytas draudimas tiekti, toks draudimas buvo visiškai nereikalingas, o *E.ON Ruhrgas* atėjimas į Prancūzijos rinką 2003 m. patvirtina tokio draudimo nebuvimą.
- 127 Visų pirma dėl lydraščio „Direktion G“ teksto reikia pažymėti, jog aplinkybė, kad šio lydraščio tekstas nėra identiškas ir simetriškas lydraščio „Direktion I“ tekstui, pati savaime neturi jokios reikšmės Komisijos galimybei nuspręsti, kad abu šie lydraščiai turi panašų tikslą, t. y. pasidalyti nacionalines dujų rinkas ir apriboti aptariamų įmonių patekimą į atitinkamas rinkas.
- 128 Taigi reikia patikrinti, ar atsižvelgdama į lydraščio „Direktion G“ turinį Komisija galėjo pagrįstai nuspręsti, kad šiuo lydraščiu siekiama uždrausti *Ruhrgas* parduoti dujotiekiu MEGAL perduodamas dujas Prancūzijoje. Šiuo klausimu reikia priminti, kad „Direktion G“ nurodyta:

„<...>

Pagal susitarimą dujų perdavimo apimtis, kuri buvo ar kuri bus skirta [GDF], susijusi su dujomis, kurias pirko ar kurias pirk [GDF] ir kurios bus perduotos [MEGAL] ir (arba) [MEGAL Finco] tranzitui į Prancūziją [GDF] sąskaita ir kurios skirtos naudoti Prancūzijoje.

Pagal susitarimą dujų perdavimo apimtis, kuri buvo ar kuri bus skirta *Ruhrgas*, susijusi su visais kitais perdavimo tikslais tranzitui ir dujotiekiu perduotomis dujomis bei dujomis, išleistomis iš dujotiekiu Vokietijos Federacinėje Respublikoje, skirtomis naudoti Vokietijos Federacinėje Respublikoje arba *Ruhrgas* nupirktomis tranzitui per Vokietijos Federacinę Respubliką.

<...>“

- 129 Reikia pažymėti, kad atsižvelgiant į tekstą, lydraščiu „Direktion G“ aiškiai neuždraudžiama *Ruhrgas* dujotiekiu MEGAL perduodamas dujas tiekti Prancūzijoje.
- 130 Vis dėlto, kaip ginčijamo sprendimo 198 punkte nurodė Komisija, iš lydraščio „Direktion G“ gali būti daroma išvada, kad nors dujos, kurias GDF perduoda dujotiekiu MEGAL, turi būti tiekiamos Prancūzijoje, *Ruhrgas* šiuo dujotiekiu perduodamos dujos turi būti tiekiamos Vokietijoje arba perduodamos dėl visai kitų tranzito tikslų, o tai reiškia, kad *Ruhrgas* šiuo dujotiekiu perduodamų dujų negali tiekti Prancūzijoje. Žodžių junginys „visais kitais perdavimo tikslais tranzitui“ turi būti skaitomas atsižvelgiant į pirmesnę dalį, kurioje dujų perdavimo apimtis GDF suteikiama „tranzitui į Prancūziją [jos] sąskaita ir <...> naudoti Prancūzijoje“. Toks išdėstymas reiškia, kad *Ruhrgas* priklauso dujų perdavimo apimtis, skirta tranzitu tiekti kitoms šalims, išskyrus Prancūziją. Taigi pagal minėtą lydraštį dujos, kurias dujotiekiu MEGAL galėjo perduoti *Ruhrgas*, turėjo būti skirtos naudoti Vokietijoje arba galėjo būti tranzitu perduodamos į kitas šalis, išskyrus Prancūziją.
- 131 Todėl net jei lydraštyje „Direktion G“ aiškiai nedraudžiama *Ruhrgas* pardavinėti dujas Prancūzijoje, vis dėlto juo ribojamos galimybės jas transportuoti į minėtą šalį dujotiekiu MEGAL, taigi ir parduoti dujas iš šio dujotiekio.
- 132 Šis aiškinimas pasitvirtina skaitant kartu lydraštį „Direktion G“ ir MEGAL susitarimo 2 priedą. Iš tikrųjų minėto susitarimo 5 straipsnio 13 dalies a punkte numatyta, kad įėjimo ir išėjimo taškai nurodyti jo 2 priede ir kad *Ruhrgas* turi teisę paimti dujas iš bet kurio dujotiekio MEGAL išėjimo taško. Tačiau pagal šio susitarimo 2 priedo 2.2 punktą, kuriame nustatyti *Ruhrgas* perduodamų dujų išėjimo taškai šiame dujotiekyje, šios įmonės išėjimo taškai yra tik Vokietijoje. *Ruhrgas* nenumatytas išėjimo taškas Medelsheim, kur šis dujotiekis sujungiamas su Prancūzijos tinklu. Taigi *Ruhrgas*

- perduodamos dujos negalėjo būti paaimamos ir parduodamos Prancūzijoje. Kaip bus įrodyta šio sprendimo 194–195 punktuose, ieškovių nurodytas 2002 m. gegužės 21 d. laiškas negali paneigti šios išvados.
- 133 Taigi Komisija nepadarė klaidos, kai ginčijamo sprendimo 222 konstatuojamojoje dalyje nusprendė, kad lydraščio „Direktion G“ tikslas buvo neleisti *Ruhrgas* Prancūzijos klientams tiekti dujotiekiu MEGAL perduodamų dujų.
- 134 Be to, nė vienas ieškovių argumentas, pagal kuriuos Komisijos ginčijamame sprendime pateikta informacija nepagrindžia jos aiškinimo, nėra pagrįstas.
- 135 Pirma, ieškovių argumentui, susijusiam su suinteresuotumo uždrausti tiekimą į Prancūziją nebuvimu atsižvelgiant į GDF importo monopoliją Prancūzijoje, negalima pritarti, nes, kaip nurodo Komisija, tokiu draudimu buvo siekiama išvengti galimų teisės aktų ir faktinių aplinkybių pasikeitimų dujotiekio veikimo laikotarpiu pasekmių. Be to, tai visiškai suderinama su ieškovių argumentais dėl poreikio pasirašyti lydraštį „Direktion I“, nepaisant potencialios konkurencijos Vokietijos rinkoje nebuvimo iki 1998 m. (žr. šio sprendimo 147 punktą).
- 136 Antra, ieškovių argumentas dėl to, kad jos įėjo į Prancūzijos rinką nuo 2003 m., negali paneigti Komisijos ginčijamame sprendime padarytos išvados dėl lydraščio „Direktion G“ ribojamojo poveikio, išplaukiančio skaitant minėtą lydraštį kartu su MEGAL susitarimo 2 priedu.
- 137 Iš viso to matyti, kad trečia dalis turi būti atmesta.
- Dėl ketvirtos dalies
- 138 Nurodydamos šią dalį ieškovės tvirtina, kad lydraščių „Direktion G“ ir „Direktion I“ tikslas negalėjo būti konkurencijos ribojimas, nes jie buvo teisėti pagalbiniai apribojimai. Subsidiariai jos nurodo, kad lydraščių tikslas atsižvelgiant į tuometinį ekonominį kontekstą buvo neutralus.
- 139 Pirma, reikia atmesti ieškovių argumentą, susijusį su teisėtais pagalbiniais apribojimais, nes, kaip matyti iš šio sprendimo 60–82 punktų, „Direktion G“ ir „Direktion I“ tokiais negali būti laikomi.
- 140 Antra, reikia priminti, kad pagal EB 81 straipsnio 1 dalį kaip nesuderinami su vidaus rinka yra draudžiami visi įmonių susitarimai, įmonių asociacijų sprendimai ir suderinti veiksmai, kurie gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą ir kurių tikslas ar poveikis yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas vidaus rinkoje.
- 141 Vertinant, ar susitarimui taikomas EB 81 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas, reikia turėti omenyje, kad jo antikonkurencinis tikslas ir poveikis yra ne kumuliacinės, o alternatyvios sąlygos. Pagal nusistovėjusią teismų praktiką alternatyvus šios sąlygos pobūdis, kurį parodo jungtukas „ar“, reiškia, jog pirmiausia reikia įvertinti patį susitarimo tikslą, atsižvelgiant į ekonominį kontekstą, kuriam esant jis turi būti taikomas. Vis dėlto, jei susitarimo turinio analizė neleidžia nustatyti pakankamo žalos lygio konkurencijai, reikia nagrinėti jo poveikį ir, kad jis būtų uždraustas, įrodyti, jog konkurencija iš tikrųjų buvo smarkiai trukdoma, ribojama arba iškraipoma. Iš teismų praktikos taip pat išplaukia, kad nereikia nagrinėti susitarimo poveikio, jei įrodomas jo antikonkurencinis tikslas (žr. 2009 m. spalio 6 d. Teisingumo Teismo sprendimo *GlaxoSmithKline Services ir kt. prieš Komisiją ir kt.*, C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P ir C-519/06 P, Rink. p. I-9291, 55 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

- 142 Vertinant susitarimo antikonkurencinį pobūdį reikia išnagrinėti jo nuostatų turinį, siekiamus tikslus ir ekonominį bei teisinį taikymo kontekstą. Be to, net jei šalių valia nėra būtinas elementas susitarimo ribojamajam poveikiui nustatyti, niekas nedraudžia Komisijai ar Sąjungos teismams atsižvelgti į šią valią (žr. 141 punkte minėto Sprendimo *GlaxoSmithKline Services ir kt. prieš Komisiją ir kt.* 58 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 143 Be to, susitarimas gali būti laikomas turinčiu tikslą riboti, net jeigu jo tikslas nėra vien riboti konkurenciją ir juo siekiama ir kitų teisėtų tikslų (žr. 2006 m. balandžio 6 d. Teisingumo Teismo sprendimo *General Motors prieš Komisiją*, C-551/03 P, Rink. p. I-3173, 64 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 144 Galiausiai reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas susitarimus, kuriais siekiama atskirti nacionalines rinkas pagal nacionalines sienas arba dėl kurių apsunkinama nacionalinių rinkų skvarba, taip pat tuos, kuriais siekiama uždrausti ar apriboti lygiagretų eksportą, ne kartą pripažino susitarimais, kurių tikslas apriboti konkurenciją, kaip tai numatyta pagal EB 81 straipsnį (šiuo klausimu žr. 141 punkte minėto Sprendimo *GlaxoSmithKline Services ir kt. prieš Komisiją ir kt.*, 61 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 145 Šioje byloje reikia konstatuoti, kad, kaip nurodo Komisija, tokio dujotiekio, kaip antai MEGAL, statyba yra investicija labai ilgam laikotarpiui, nes *Ruhrgas* pareiškė, jog investicijos į šį dujotiekį atsipirks per 25 metus, o Komisija nurodė, ir ieškovės to neginčijo, kad paprastai dujotiekis veikia 45–65 metus.
- 146 Be to, reikia konstatuoti, kad atsižvelgiant į EB 2 ir EB 3 straipsnių redakciją, galiojusią pasirašant lydraščius „Direktion G“ ir „Direktion I“, jau tuo metu Bendrijos tikslas buvo sukurti bendrą rinką, kurioje būtų panaikinti kiekybiniai apribojimai ir visos kitos lygiaverčio poveikio priemonės tarp valstybių narių. Be to, dar prieš šią datą Teisingumo Teismas jau buvo nusprendęs, kad nacionalinių rinkų izoliavimą įteisinant draudimas nesuderinamas su esminiais Sutarties tikslais, kuriais siekiama visas nacionalines rinkas sujungti į vieną rinką (šiuo klausimu žr. 1974 m. liepos 3 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Van Zuylen*, 192/73, Rink. p. 731, 13 punktą).
- 147 Tokiomis aplinkybėmis reikia pripažinti, jog pasirašant lydraščius nebuvo galima ilgam laikotarpiui atmesti galimybės, kad liberalizavimas įvyks, ir negalima paneigti, kad tuo metu jis buvo pagrįstai numatomas. Tai, be kita ko, šioje byloje patvirtino E.ON, kuri atsakydama į pranešimą apie kaltinimus, kaip tai matyti iš ginčijamo sprendimo 245 konstatuojamosios dalies, nurodė, kad lydraštis „Direktion I“ buvo pasirašytas „kaip apsaugos priemonė <...>, siekiant išvengti net visiškai teorinės projekto žlugimo rizikos, susijusios su teisinių ir ekonominių sąlygų pasikeitimu, kurios negalima visiškai atmesti“. Tai, be kita ko, ieškovės pripažino savo rašytiniuose pareiškimuose.
- 148 Taigi lydraščių „Direktion G“ ir „Direktion I“ tikslo negalima laikyti neutraliu, nes jais buvo siekiama pasidalinti rinkas tarp aptariamų įmonių, jei pasikeistų teisinės ar faktinės aplinkybės, o konkrečiai kalbant, liberalizavus Prancūzijos ir Vokietijos rinkas. Taigi Komisija teisingai ginčijamo sprendimo 227 konstatuojamojoje dalyje nusprendė, kad aptariamų lydraščių tikslas buvo antikonkurencinis.
- 149 Todėl reikia atmesti ir ketvirtą šio pagrindo dalį.

– Dėl penktos dalies

- 150 Šioje dalyje ieškovės tvirtina, kad lydraščiai „Direktion G“ ir „Direktion I“ bei MEGAL susitarimo 2 priedas negalėjo paveikti valstybių narių tarpusavio prekybos.
- 151 Šiuo klausimu reikia priminti, viena vertus, kad EB 81 straipsnio 1 dalis taikoma tik susitarimams, kurie gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą. Pagal nusistovėjusią teismų praktiką, kad būtų daromas poveikis prekybai tarp valstybių narių, įmonių sprendimai, susitarimai ar veiksmai, atsižvelgiant į

- objektyvių faktinių ir teisinių aplinkybių visumą, turi leisti pakankamai tiksliai numatyti, kad jie gali tiesiogiai ar netiesiogiai, realiai ar potencialiai daryti poveikį prekybai tarp valstybių narių ir kliudyti kurti vieningą valstybių narių rinką (žr. 2006 m. lapkričio 23 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Asnef-Equifax ir Administración del Estado*, C-238/05, Rink. p. I-11125, 34 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 152 Taigi Bendrijos vidaus prekybai poveikis paprastai daromas, kai veikia keletas veiksnių, kurie, nagrinėjami atskirai, nebūtinai yra lemiami. Norint nustatyti, ar kartelis daro didelį poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai, jį reikia nagrinėti atsižvelgiant į visą jo ekonominį ir teisinį kontekstą (žr. 151 punkte minėto Sprendimo *Asnef-Equifax ir Administración del Estado* 35 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Šiuo klausimu nėra labai svarbu, ar kartelio poveikis prekybai yra nepalankus, neutralus ar palankus. Konkurencijos apribojimas veikia valstybių narių tarpusavio prekybą, kai jis prekybos srautus gali nukreipti kita linkme, nei jie paprastai būtų nukreipti (šiuo klausimu žr. 1980 m. spalio 29 d. Teisingumo Teismo sprendimo *van Landewyck ir kt. prieš Komisiją*, 209/78-215/78 ir 218/78, Rink. p. 3125, 172 punktą).
- 153 Be to, kartelio galimo poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai, t. y. jo potencialaus poveikio, pakanka, kad būtų taikomas EB 81 straipsnis, ir nereikia įrodyti faktinio neigiamo poveikio prekybai (1999 m. sausio 21 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Bagnasco ir kt.*, C-215/96 ir C-216/96, Rink. p. I-135, 48 punktas ir 2006 m. gruodžio 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Raiffeisen Zentralbank Österreich ir kt. prieš Komisiją*, T-259/02-T-264/02 ir T-271/02, Rink. p. II-5169, 166 punktas). Vis dėlto potencialus kartelio poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai turi būti reikšmingas, t. y. jis negali būti tik nežymus (šiuo klausimu žr. 1998 m. balandžio 28 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Javico*, C-306/96, Rink. p. I-1983, 12 ir 17 punktus).
- 154 Be to, visoje vienos valstybės narės teritorijoje veikiantis kartelis vien dėl savo pobūdžio sustiprina valstybės rinkos atskyrimą ir taip trukdo EB sutartimi siekiamai ekonominei skvarbai (151 punkte minėto Sprendimo *Asnef-Equifax ir Administración del Estado* 37 punktas).
- 155 Šioje byloje reikia konstatuoti: kadangi Komisija neįrodė potencialios konkurencijos egzistavimo Vokietijos rinkoje nuo 1980 m. sausio 1 d. iki 1998 m. balandžio 24 d. (žr. šio sprendimo 116 punktą) ir neginčijama, kad Prancūzijos rinka buvo uždara konkurencijai bent iki 2000 m. rugpjūčio mėn., minėta institucija neteisingai nusprendė, kad nagrinėjamas susitarimas ir veiksmai galėjo daryti didelį poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai iki 1998 m. balandžio 24 d.
- 156 Juo labiau kad, kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 263 konstatuojamosios dalies, Komisija savo išvada šiuo klausimu grindė aplinkybe, kad šis susitarimas ir veiksmai riboja tarptautinę konkurenciją Vokietijos ir Prancūzijos dujų rinkose. Tačiau, nesant konkurencijos šiose dviejose rinkose, minėtai konkurencijai negalėjo būti kliudoma, taigi ir negalėjo būti daromas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai.
- 157 Kalbant apie laikotarpį nuo 1998 m. balandžio 24 d. iki 2000 m. rugpjūčio 10 d., ieškovių argumentai, susiję su poveikiu prekybai tarp valstybių narių, turi būti atmesti, nes potencialios konkurencijos egzistavimas Vokietijos dujų rinkoje nebuvo paneigtas (žr. šio sprendimo 124 punktą) ir šios konkurencijos ribojimas galėjo daryti didelį poveikį prekybai tarp valstybių narių.
- 158 Taigi pirmojo ieškinio pagrindo penktą dalį reikia pripažinti iš dalies pagrįsta.
- Dėl šeštos dalies
- 159 Ieškovės tvirtina, kad jei Komisija ginčijamame sprendime prieštaruogomis pastabomis tarsi tvirtina, kad kontaktai tarp aptariamų įmonių 1999–2005 m., neatsižvelgiant į hydraščius, yra suderinti veiksmai arba susitarimai, ji pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį.

- 160 Šioje byloje iš ginčijamo sprendimo matyti, kad Komisija nemanė, jog kontaktai 1999–2005 m. buvo atskiri pažeidimai, nesusiję su pažeidimu dėl lydraščių „Direktion G“ ir „Direktion I“ (žr. ginčijamo sprendimo 162 ir 163 konstatuojamąsias dalis). Be to, savo rašytiniuose pareiškimuose tai patvirtino ir pati Komisija.
- 161 Be to, kalbant apie ieškovių argumentus, susijusius su ginčijamo sprendimo nenuoseklumu, reikia pažymėti, kad minėto sprendimo 177, 199 ir 223 konstatuojamosios dalys turi būti skaitomos kartu su kitomis konstatuojamosiomis dalimis, kuriose nurodoma, kad nustatyti suderinti veiksmai ir susitarimai išplaukia iš MEGAL susitarimo ir lydraščių Direktion G ir Direktion I (žr. ginčijamo sprendimo 178, 181, 197 ir 198 konstatuojamąsias dalis).
- 162 Todėl ieškovių nurodyta pirmojo ieškinio pagrindo šešta dalis turi būti atmesta.
- 163 Bet kuriuo atveju ieškovių nurodyti argumentai yra nepagrįsti, nes Komisija ginčijamame sprendime įrodė, kad aptariamos įmonės keitėsi informacija apie strategiją, kurios jos planuoja imtis atitinkamai vienoje ir kitoje rinkoje (žr. ginčijamo sprendimo 84, 87, 120, 121 ir 180 konstatuojamosiose dalyse nurodytus dokumentus).
- 164 Priešingai, nei tvirtina ieškovės, aptariamos įmonės keitėsi reikšminga konkurencijai informacija. Šie pasikeitimai buvo bendro plano sudedamoji dalis ir vyko per periodiškus susitikimus, nes tai buvo susiję su, pirma, aptariamų įmonių konkurencija Prancūzijoje ir Vokietijoje ir, antra, tai buvo aptariama per reguliariai vykusius susitikimus, kaip rodo ginčijamo sprendimo 63, 97, 114, 116, 121, 122, 131 ir 132 konstatuojamosiose dalyse nurodyti „apžvalginiai“ susitikimai. Ieškovių argumentas, kad kontaktavo ne vadovai ar ekspertai, o paprasti darbuotojai, yra nereikšmingas, nes nepaneigia minėtų pasikeitimų informacija antikonkurencinio pobūdžio. Be to, nors daugelyje šių susitikimų buvo aptariamos teisėtos temos, tai nereiškia, kad ši aplinkybė gali pateisinti susitikimus, kuriuose buvo derinami veiksmai, draudžiami pagal EB 81 straipsnio 1 dalį.
- 165 Todėl šeštoji dalis turi būti atmesta kaip nereikšminga ir bet kuriuo atveju kaip nepagrįsta.
- 166 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad šio ieškinio pagrindo antra ir šešta dalys turi būti pripažintos iš dalies pagrįstomis, o likusios ieškinio pagrindo dalys turi būti atmetos.
- 167 Todėl reikia panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnį, kiek jame konstatuojama, kad pažeidimas Vokietijoje buvo daromas nuo 1980 m. sausio 1 d. iki 1998 m. balandžio 24 d.

Dėl antrojo ieškinio pagrindo, susijusio su teisės klaida vertinant pažeidimo trukmę

- 168 Nurodydamos šį pagrindą ieškovės subsidiariai ginčija Komisijos vertinimą dėl nagrinėjamo pažeidimo trukmės, pažymėdamos, pirma, kad aptariamos įmonės susitarimus, kuriais buvo padarytas minėtas pažeidimas, panaikino 2001 m. gruodžio mėn. ar 2002 m. sausio mėn. arba dar anksčiau, o vėliausiai 2004 m. rugpjūčio 13 d., ir, antra, kad vėlesnis minėtų įmonių elgesys nebuvo minėtų susitarimų tęsimas.

– Dėl nagrinėjamo pažeidimo nutraukimo

- 169 Reikia priminti, kad Komisija turi pagrįsti nustatytus pažeidimus ir pateikti pakankamai įrodymų, teisiškai patvirtinančių pažeidimą sudarančias aplinkybes (žr. 2004 m. liepos 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *JFE Engineering ir kt. prieš Komisiją*, T-67/00, T-68/00, T-71/00 ir T-78/00, Rink. p. II-2501, 173 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

- 170 Šiuo klausimu iš nusistovėjusios teismo praktikos išplaukia, kad Komisija privalo įrodyti ne tik kartelio buvimą, bet ir jo trukmę (žr. 2005 m. lapkričio 29 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Union Pigments prieš Komisiją*, T-62/02, Rink. p. II-5057, 36 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 171 Be to, kai pagal EB 230 straipsnį pateikiamas ieškinys dėl panaikinimo, Sąjungos teismas privalo patikrinti tik ginčijamo akto teisėtumą (169 punkte minėto Sprendimo *JFE Engineering ir kt. prieš Komisiją* 174 punktas).
- 172 Taigi ieškinį dėl Komisijos sprendimo, kuriuo konstatuojamas konkurencijos taisyklių pažeidimas ir adresatams skiriamos baudos, panaikinimo nagrinėjantis teismas turi įvertinti, ar Komisijos sprendime pateiktų įrodymų ir kitų aplinkybių pakanka ginčijamam pažeidimui įrodyti (žr. 169 punkte minėto Sprendimo *JFE Engineering ir kt. prieš Komisiją* 175 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 173 Be to, reikia priminti, kad kilus abejonėms teismas jas turėtų spręsti įmonės, kuriai skirtas pažeidimą konstatuojantis sprendimas, naudai. Taigi teismas negali pripažinti, kad Komisija pateikė pakankamų teisinių pažeidimo padarymo įrodymų, jei dėl šio klausimo jam dar kyla abejonių, ypač kai nagrinėjamas ieškinys dėl sprendimo, kuriuo skiriama piniginė bauda, panaikinimo (žr. 169 punkte minėto Sprendimo *JFE Engineering ir kt. prieš Komisiją* 177 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 174 Todėl Komisija turi pateikti tikslių ir nuoseklių įrodymų tvirtam įsitikinimui, kad pažeidimas buvo padarytas, pagrįsti (žr. 169 punkte minėto Sprendimo *JFE Engineering ir kt. prieš Komisiją* 179 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 175 Vis dėlto reikia pabrėžti, kad kiekvienas Komisijos pateiktas įrodymas nebūtinai turi atitikti šiuos kriterijus dėl kiekvieno pažeidimo elemento. Pakanka, kad šiuos reikalavimus bendrai atitiktų institucijos pateiktų įrodymų visetas (žr. 169 punkte minėto Sprendimo *JFE Engineering ir kt. prieš Komisiją* 180 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 176 Be to, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, norint įrodyti atitinkamos įmonės dalyvavimą kartelyje, pakanka įrodyti, jog ši įmonė dalyvavo susitikimuose, kuriuose buvo sudaryti antikonkurencinio pobūdžio susitarimai, kuriems ji akivaizdžiai neprieštaravo. Jei dalyvavimas tokiuose susitikimuose įrodytas, ši įmonė turi pateikti duomenis, galinčius įrodyti, kad dalyvavo neturėdama antikonkurencinių ketinimų, ir patvirtinti, kad nurodė savo konkurentams, jog dalyvavo tuose susitikimuose turėdama kitokių tikslų (žr. 2009 m. kovo 19 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Archer Daniels Midland prieš Komisiją*, C-510/06 P, Rink. p. I-1843, 119 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 177 Todėl būtent kitų kartelio dalyvių suvokimas apie įmonės ketinimą yra lemiamas vertinant, ar ši siekė atsiriboti nuo neteisėto susitarimo (176 punkte minėto Sprendimo *Archer Daniels Midland prieš Komisiją* 120 punktas).
- 178 Atsižvelgiant į šiuos vertinimus reikia išnagrinėti ieškovių argumentus, susijusius su nagrinėjamo pažeidimo nutraukimu.
- 179 Pirma, dėl nagrinėjamo pažeidimo tariamo nutraukimo iki 2001 m. pabaigos reikia pažymėti, kad ieškovės pripažįsta, jog nėra jokių tiesioginių įrodymų, patvirtinančių, kad viena iš aptariamų įmonių atsiribojė nuo nagrinėjamų susitarimų, tačiau nurodo dokumentą, susijusį su 1999 m. vasario 4 d. susitikimu, iš kurio matyti, jog per darbo grupės dėl MEGAL kainų susitikimą tam tikri GDF atstovaujantys asmenys norėjo, kad būtų atsižvelgta į atskirą dujų pardavimą Vokietijoje iš dujotiekio MEGAL. GDF nurodė, kad jos tikslas buvo optimizuoti savo, kaip transportuotojos ir akcininkės, padėtį ir kad pasikeitus trečiųjų asmenų patekimo į rinką taisyklėms ji turėjo ginti savo interesus, atsižvelgdama į istorinius ryšius su *Ruhrigas*.

- 180 Reikia konstatuoti, kad su 1999 m. vasario 4 d. susitikimu susijusiam dokumente, kuriame kalbama apie GDF padėties optimizavimą, pateiktų teiginių nepakanka be jokių abejonių įrodyti *Ruhrgas* arba GDF atsiribojimą nuo nagrinėjamų susitarimų.
- 181 Be to, kaip nurodo Komisija, yra kitų įrodymų, patvirtinančių, kad 2000 m. nagrinėjami susitarimai nebuvo laikomi pasenusiais ar neveiksmingais. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad ginčijamo sprendimo 65 konstatuojamojoje dalyje nurodyti du 2000 m. vasario 9 d. ir 17 d. GDF vidiniai laišškai yra aiškiai susiję su lydraščiais „Direktion G“ ir „Direktion I“; minėtuose laiškuose nurodoma, kad pirmuoju lydraščiu „iš esmės pasidalijama rinka“ tarp aptariamų įmonių, „todėl kyla klausimas dėl tokio dokumento (niekinio!) teisinės galios“, o antruoju lydraščiu, kuris vadinamas „puikiu“, minėtos įmonės sutarė, kad GDF netieks dujų (tiesiogiai ar netiesiogiai) klientams Vokietijoje.
- 182 Ieškovių argumentą, kad 2000 m. vasario 9 d. ir 17 d. GDF vidiniai laišškai yra susiję su GDF, ir todėl jie neturi reikšmės *Ruhrgas*, reikia atmesti. Iš tikrųjų jokia [Sąjungos] teisės norma ar bendrasis principas nedraudžia Komisijai vienos įmonės atžvilgiu remtis kitos pažeidimo padarymu kaltinamos įmonės pareiškimais. Kitu atveju Komisijos pareiga pateikti EB 81 ir 82 straipsnių pažeidimų įrodymų būtų neįvykdoma ir nesuderinama su EB sutartyje jai numatyta pareiga prižiūrėti tinkamą šių teisės normų taikymą (žr. 169 punkte minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *JFE Engineering ir kt. prieš Komisiją* 192 punktą ir nurodytą teismo praktiką ir 2008 m. liepos 8 d. Sprendimo *Lafarge prieš Komisiją*, T-54/03, neskelbiamo Rinkinyje, 57 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Tas pats taikytina ir kitos pažeidimo padarymu kaltinamos įmonės vidaus dokumentams. Vidaus protokolai, rasti atliekant patikrinimą kaltinamos įmonės patalpose, gali būti naudojami kaip įrodymas prieš kitą pažeidimo padarymu kaltinamą įmonę (šiuo klausimu žr. 1991 m. spalio 24 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Atochem prieš Komisiją*, T-3/89, Rink. p. II-1177, 31–38 punktus ir 2003 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Ventouris prieš Komisiją*, T-59/99, Rink. p. II-5257, 91 punktą). Be to, atsižvelgiant į patį aptariamo elgesio pobūdį ir atitinkamus sunkumus, susijusius su įrodymų administravimu, Komisija neprivalo remtis tik dokumentais, kuriais pasikeitė aptariamoms įmonėms ar kurie joms yra bendri. Ji gali remtis ir aptariamų įmonių vidaus dokumentais, jei tai leidžia įrodyti pažeidimą.
- 183 Be to, kaip bus įrodyta šio sprendimo 184–240 punktuose, keli vėlesni dokumentai, tarp kurių yra ir parengtų pirmosios ieškovės, paneigia ieškovių argumentus, kad aptariamoms įmonėms nuo nagrinėjamų susitarimų atsiribojimo 2001 m.
- 184 Taip pat, kalbant apie GDF konkuruojančio pasiūlymo pateikimą 2000 m., atsižvelgiant į minėtą informaciją, to nepakanka įrodyti viešą ir neginčytiną atsiribojimą nuo ginčijamų susitarimų, juo labiau kad kartelių atvejais labai dažnai jų nariai kartais pažeidžia susitarimą, kad panaudotų tai savo naudai (šiuo klausimu žr. 182 punkte minėto Sprendimo *Lafarge prieš Komisiją* 773 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Be to, šio pasiūlymo egzistavimas yra gerokai reliatyvus, nes, kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 73 ir 74 konstatuojamųjų dalių, GDF pradėjo pardavinėti dujas Vokietijos rinkoje tik 2001 metais. 2001–2005 m. dujų buvo parduodama labai mažai, be to, GDF iki 2005 m. neparduodavo daug dujų pietų Vokietijoje (t. y. dujotiekio MEGAL zonoje).
- 185 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad ieškovių argumentus, kuriais siekiama įrodyti, kad nagrinėjamas kartelis iširo iki 2001 m. gruodžio mėn., reikia atmesti.
- 186 Antra, siekdamas įrodyti, kad pažeidimas pasibaigė 2001 m. pabaigoje arba 2002 m. pradžioje, ieškovės iš esmės remiasi *Ruhrgas* 2002 m. sausio 7 d. išsiųstu faksu GDF, kuriame nurodoma, kad lydraščiai „Direktion G“ ir „Direktion I“ turi būti laikomi „pasenusiais“, ir kuriuo todėl užbaigiamas pažeidimas.
- 187 Šiuo klausimu pirmiausia reikia pažymėti, kad *Ruhrgas* 2002 m. sausio 7 d. faksą GDF išsiuntė po 2001 m. gruodžio 14 d. vykusio aptariamų įmonių susitikimo. Minėto fakso tituliniam puslapyje nurodoma, kad pridėdamas tarp aptariamų įmonių esamų susitarimų sąrašo projektas ir jų atitinkamoms nuostatoms taikytinas požiūris pagal „naudojimosi teisių“ koncepciją. Prie minėto fakso

- buvo pridėtas MEGAL susitarimo nuostatų, jo priedų ir lydraščių, įskaitant ir „Direktion G“ bei „Direktion I“, sąrašas. Šio priedo kiekvieno lapo viršuje nurodyta: „Nauja MEGAL struktūra – Pagrindinio susitarimo ir susijusių sutarčių pakeitimas naujų konsorciumo susitarimu“. Jame lydraštis „Direktion G“ apibūdinamas kaip nustatantis aptariamų įmonių išipareigojimus dėl kiekio, keliant klausimą, ar gali būti sudaromi susitarimai su trečiaisiais asmenimis dėl perdavimo dujotiekiu MEGAL. Jame nurodomas ir lydraščio „Direktion I“ tikslas neleisti GDF tiekti dujas Vokietijoje. Dėl šiems lydraščiams taikytino požiūrio fakse, kalbant apie minėtus lydraščius, vartojama sąvoka „pasenę“.
- 188 Atsižvelgiant į *Ruhrigas* 2002 m. sausio 7 d. išsiųsto fakso GDF bendrą turinį ir jo kontekstą, reikia konstatuoti, kad neminint, jog aptariamos įmonės lydraščius „Direktion G“ ir „Direktion I“ laiko jau pasenusiais, šiame fakse tik nurodoma, kad šios įmonės numatė, jog šie lydraščiai bus pasenę atsižvelgiant į naują derinamą susitarimo kontekstą. Iš tikrųjų žodis „pasenę“ rodo, jog aptariamos įmonės manė, kad tokių sąlygų nebereikia numatyti naujame susitarime. Tai patvirtina ir aplinkybė, kad dėl nuostatų, kurios nelaikomos „pasenusiomis“, aiškiai nurodyta, kad jos, prireikus iš dalies pakeistos turi būti įtrauktos į naująjį susitarimą ar jo priedus. Be to, minėto fakso tituliname lape nurodoma, kad jis susijęs su „esamais susitarimais“. Taigi Komisija ginčijamo sprendimo 80 konstatuojamojoje dalyje teisingai nusprendė, kad šis faksas susijęs su klausimu, kokį vaidmenį ateityje turėtų vaidinti šie lydraščiai naujo MEGAL susitarimo ir sąvokos „naudojimosi teisės“ atžvilgiu. Taigi, iš aptariamo fakso negalima daryti išvados, kad siunčiant šį faksą aptariamos įmonės lydraščius Direktion G ir Direktion I laikė pasenusiais.
- 189 Aplinkybė, kad Komisija ginčijamo sprendimo 80 konstatuojamojoje dalyje nurodė, jog *Ruhrigas* 2002 m. sausio 7 d. išsiųsto fakso GDF turinys „nebuvo visiškai aiškus“, negali paneigti šios išvados ir sukelti abejonių, aiškintinų ieškovių naudai. Iš tikrųjų šis sakinytis turi būti skaitomas atsižvelgiant į visą minėtos konstatuojamosios dalies kontekstą, iš kurio vienareikšmiškai išplaukia, jog minėtas faksas neįrodė, kad aptariamos įmonės lydraščius tuo metu laikė pasenusiais.
- 190 Be kita ko, reikia pažymėti, kad MEGAL susitarimo 2 priedo 2.1 punktu, kuriame nurodomi GDF perduodamų dujų išėjimo taškai, šiai įmonei buvo suteiktas tik vienas dujotiekiu MEGAL išėjimo taškas pasienyje tarp Prancūzijos ir Vokietijos ir nė vieno taško Vokietijoje. Ši sutartinė nuostata patvirtina draudimą GDF paimti dujas iš dujotiekiu MEGAL, išplaukiantį iš lydraščio „Direktion I“. Tačiau *Ruhrigas* 2002 m. sausio 7 d. išsiųstame fakse GDF nurodoma ne tai, kad ši nuostata bus laikoma „pasenusia“, o tai, kad ji turi būti „įtraukta į dujotiekiu apibūdinimą“.
- 191 Kalbant apie ieškovių argumentus, susijusius su *Ruhrigas* vidaus dokumento „briefing“, parengto rengiantis 2001 m. gruodžio 20 d. „apžvalginiam“ susitikimui, ir 2002 m. rugsėjo 24 d. GDF vidaus dokumento, Komisijos nurodytų ginčijamo sprendimo 115 ir 116 konstatuojamosiose dalyse, nepakankamą įrodomąją galią, reikia pažymėti, kad nors šie dokumentai tiesiogiai nėra susiję su lydraščiais „Direktion G“ ir „Direktion I“, jie rodo, kad *Ruhrigas* ir GDF neketino pradėti agresyvios konkurencijos viena kitos atžvilgiu. 2001 m. gruodžio 20 d. susitikimo parengiamajame dokumente nurodoma, kad *Ruhrigas* norėjo per šį susitikimą pranešti GDF, kad Paryžiuje buvo atidaryta prekybos tarnyba, kurios tikslas buvo parodyti jos veikimą Prancūzijoje, o ne pradėti agresyvią konkurenciją Prancūzijos rinkoje. Be to, 2002 m. rugsėjo 24 d. dokumente nurodoma, kad, GDF nuomone, didiesiems Vokietijos operatoriams reikalingas alibi Vokietijoje, kad parodytų, jog rinka yra atvira, ir kad aptariamos įmonės gali būti suinteresuotos sudaryti „strateginį susitarimą“, leidžiantį pasikeisti pozicijomis Europoje.
- 192 Taigi Komisija ginčijamo sprendimo 114 konstatuojamojoje dalyje teisingai nusprendė, kad iš bylos medžiagos matyti, jog aptariamos įmonės aptarinėjo konkurenciją kaip bendrą rūpestį keliantį dalyką, net kai nebuvo kalbama apie dujotiekiu MEGAL perduodamas dujas.
- 193 Galiausiai ieškovių argumentai, susiję su neteisingu po *E.ON Ruhrigas* 2002 m. sausio 7 d. fakso GDF surinktų įrodymų vertinimu, turi būti atmesti.

- 194 Dėl 2002 m. gegužės 13 d. ir 21 d. pasikeitimo laiškais tarp aptariamų įmonių Komisija ginčijamo sprendimo 81 konstatuojamojoje dalyje nusprendė, kad tai patvirtina, jog *Ruhrigas* manė, kad lydraštis „Direktion G“ buvo privalomas ir kad nė viena iš aptariamų įmonių neleido suprasti, jog šis lydraštis ir lydraštis „Direktion I“ buvo pasenę. Jokie įrodymai nepaneigia šio vertinimo. 2002 m. gegužės 21 d. *Ruhrigas* laiške GDF, atsakant į šios 2002 m. gegužės 13 d. laišką, aiškiai daroma nuoroda į lydraštį „Direktion G“, pažymint, kad perdavimas kitai įmonei iš dujotiekio MEGAL visiškai nepažeidžia minėto lydraščio. Jei šis lydraštis būtų buvęs laikomas pasenusiu ir neįpareigojančiu aptariamų įmonių, *Ruhrigas* nebūtų nurodžiusi, kad aptariamasis perdavimas jam neprieštarauja.
- 195 Ieškovių argumento, kad *Ruhrigas* minėto laiško 3 punkte lydraštį „Direktion G“ nurodė tik subsidiariai, visiškai nepatvirtina 2002 m. gegužės 21 d. laiško turinys, kuriame aiškiai cituojama lydraščio „Direktion G“ 1 punkto dalis, nepatikslinanti, kad tai daroma subsidiariai. Bet kuriuo atveju, net pripažinus, kad *Ruhrigas* minėto laiško 3 punkte lydraštį Direktion G paminėjo tik subsidiariai, tai neįrodo, kad pirmoji ieškovė šį lydraštį laikė pasenusiu, greičiau atvirksčiai, patvirtina, kad ji šį lydraštį laikė taikytinu santykiams su GDF.
- 196 Be to, iš *Ruhrigas* parengto 2002 m. gegužės 23 d. susitikimo protokolo aiškiai matyti, kad GDF užtikrino tuo metu neplanuojanti pietų Vokietijoje pardavinėti dujų iš dujotiekio MEGAL. Ieškovių tvirtinimai, kad šis GDF pareiškimas buvo tik derybų taktika, nėra pagrįsti jokia minėtame dokumente pateikta informacija. Atvirksčiai, iš minėto dokumento turinio matyti, kad šis pareiškimas buvo padarytas diskutuojant aptariamoms įmonėms, todėl negali būti vertinamas kaip visiškai vienašalis. Galiausiai, priešingai nei tvirtina ieškovės, aplinkybė, kad pirmoji ieškovė nepateikė klausimo šiuo atžvilgiu, nei pritarė minėtam pareiškimui, neįrodo, kad nebuvo susitarimo ar suderintų veiksmų, nes toks elgesys nėra akivaizdus prieštaravimas pagal šio sprendimo 176 punkte nurodytą teismų praktiką.
- 197 Kalbant apie 2002 m. gegužės 24 d. faksą, jis patvirtina, jog 2002 m. gegužės 23 d. įvyko susitikimas. Be to, jame nurodomas ne tik GDF atsisakymas ilguoju laikotarpiu parduoti dujas pagal „Waidhaus/Medelsheim“ sistemą, bet ir galimybė atskirais atvejais taikyti išimtis, jei pasikeistų sutartinės sąlygos dėl dujotiekio MEGAL. Vis dėlto, kaip nurodo ieškovės, jame nėra komercinių paslapčių.
- 198 Savo rašytiniuose pareiškimuose Komisija paaiškino, kad ginčijamo sprendimo 86 konstatuojamojoje dalyje šis 2002 m. gegužės 24 d. faksas minimas tik kaip papildomas susitikimo įrodymas. Ji pažymėjo, kad toje pačioje konstatuojamojoje dalyje pateiktos pastabos, dėl pasikeitimo komercinėmis paslaptimis susijusios su GDF pareiškimais, nurodytais 2002 m. gegužės 23 d. susitikimo protokole. Toks aiškinimas neatitinka minėtos konstatuojamosios dalies teksto. Vis dėlto tai nepaneigia bendros Komisijos išvados, kad šis 2002 m. gegužės 23 d. susitikimas rodo GDF norą ir toliau taikyti lydraščius, kaip tai matyti iš šio sprendimo 196 punkto.
- 199 Iš to matyti, jog ieškovių argumentai, kuriais ji tvirtina, kad nagrinėjamas kartelis iširo 2001 m. pabaigoje arba 2002 m. pradžioje, turi būti atmesti.
- 200 Trečia, dėl pažeidimo tariamo nutraukimo 2003 m. pradžioje ieškovės mano, kad Komisija nepakankamai atsižvelgė į vieno jų prisiekusio darbuotojo pareiškimą, kad GDF galimybė paimti dujas iš bet kurio dujotiekio MEGAL išėjimo taško daug kartų buvo pripažinta nuo 2003 m., dar iki 2004 m. susitarimo. Tai patvirtina 2003 m. rugsėjo 8 d. pasikeitimas elektroniniais laiškais dėl 2003 m. rugpjūčio 6 d. susitikimo ir tarpinio susitarimo projekto, kuriame nurodoma, kad GDF ir *E.ON Ruhrigas* gali naudotis visais „sistemos“ įėjimo ir išėjimo taškais.
- 201 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad *E.ON Ruhrigas* darbuotojo 2008 m. pareiškimas yra netikslus, kalbant apie kartus, kada buvo kalbama, jog GDF turi teisę paimti dujas iš dujotiekio MEGAL. Iš tikrųjų, nors minėtas darbuotojas tiksliai nurodo tik vieną susitikimą, vykusį 2003 m. pradžioje Esene (Vokietija), ieškovės nepateikia jokių įrodymų, kurie patvirtintų šį susitikimą, nei nurodo diskusijų, per kurias *E.ON Ruhrigas* patvirtino GDF, kad ši galinti imti dujas iš visų dujotiekio MEGAL išėjimo taškų

- Vokietijoje, datas ar dalyvius. Tokiomis aplinkybėmis negalima priekaištauti Komisijai, kad patikimesniais laikė kitus byloje esančius įrodymus, kurie nebuvo nustatyti *in tempore suspecto* (šiuo klausimu žr. 2006 m. rugsėjo 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Archer Daniels Midland prieš Komisiją*, T-59/02, Rink. p. II-3627, 272 punktą) ir kurie, be kita ko, yra tikslesni. Be to, kaip pažymi Komisija, *E.ON Ruhrgas* darbuotojo pareiškimas nesusijęs su MEGAL susitarimo 2 priedu.
- 202 Taip pat, šio sprendimo 200 punkte nurodytame susitarimo projekte numatoma, kad GDF ir *E.ON Ruhrgas* turi teisę naudoti viso dujotiekio MEGAL įėjimo ir išėjimo taškus, jei tai netrukdo naudoti atitinkamo taško tai daliai, kuriai jis buvo įrengtas, ir su sąlyga, kad egzistuoja protinga kompensacija, pagrįsta atitinkamomis sąnaudomis, o dėl bendro naudojimo procedūrų buvo susitarta. Taigi šis susitarimo projektas esamus susitarimus, sudarytus aptariamų įmonių dėl MEGAL, turėjo pakeisti tik dėl to, kas aiškiai nurodoma. Tam, kas nebuvo aiškiai nurodyta susitarimo projekte, turėjo būti taikomi esami susitarimai. Numatytas susitarimas turėjo įsigalioti 2003 m. spalio 1 d. ir galioti iki susitarimų, įgyvendinančių restruktūrizaciją, įsigaliojimo, arba iki 2004 m. rugsėjo 30 d.
- 203 Iš 2003 m. rugsėjo 8 d. pasikeitimo elektroniniais laiškais matyti, kad šis dokumentas yra tik projektas, išplaukiantis iš 2003 m. rugpjūčio 6 d. susitikime vykusių diskusijų. Be to, ieškovės pripažįsta, kad aptariamasis tarpinis susitarimo projektas nebuvo pasirašytas.
- 204 Skaitant šiuos dokumentus kartu reikia konstatuoti, kad nenurodant juose, jog aptariamos įmonės manė, kad GDF ir *E.ON Ruhrgas* jau gali naudoti visus dujotiekio MEGAL išėjimo taškus, tik pažymima, kad aptariamos įmonės planavo atsisakyti minėto dujotiekio išėjimo taškų pasidalijimo tarp GDF ir *E.ON Ruhrgas*. Tai patvirtina aplinkybė, kad susitarimo projekte daroma nuoroda į ankstesnius susitarimus, vartojant žodžių junginį „esami susitarimai“, ir numatoma, kad šių susitarimų sąlygos, kurios aiškiai nenurodomos susitarimo projekte, lieka galioti iki galutinio sprendimo dėl restruktūrizavimo, arba iki 2004 m. rugsėjo mėn. Taigi iš šių dokumentų negalima nuspręsti, kad aptariamos įmonės menė, jog lydraščiai „Direktion G“ ir „Direktion I“ nebegaliojo.
- 205 Dėl ieškovių tvirtinimo, kad Komisijos ginčijamo sprendimo 87, 94, 115, 118, 121, 122 ir 180 konstatuojamosiose dalyse nurodyti kontaktai tarp aptariamų įmonių neįrodo susitarimo tolesnio taikymo, nes jie, išskyrus du elektroninius laiškus (žr. šio sprendimo 210 ir 213 punktus), buvo visiškai nesusiję su MEGAL, pirmiausia reikia pažymėti, kad šis tvirtinimas yra neteisingas. Iš tikrųjų 2003 m. rugpjūčio 29 d. GDF dokumente „briefing“ nurodoma, jog GDF koncentruojasi į Vokietijos regionus, per kuriuos galėtų tiekti jos „Nyderlandų Šiaurės jūroje“ išgaunamas dujas, tačiau nenumatė paimti dujų iš dujotiekio MEGAL, kad galėtų jas parduoti Pietų Vokietijoje, t. y. vertingiausioje *Ruhrgas* rinkoje. Be to, 2004 m. balandžio 30 d. *GDF Deutschland* verslo plane Vokietija MEGAL minimas keletą kartų. Jame nurodoma, kad GDF pozicijų stiprinimas Vokietijoje vyks pagal naują bendrą su *Ruhrgas* schemą, leidžiančią GDF naudotis savo interesais MEGAL, kad taptų tikra tiekėja Vokietijoje, ir tvirtinama, kad galimybė Vokietijoje greitai laiku turėti dalį dujotiekiu MEGAL perduodamų dujų užtikrina sėkmę.
- 206 Be to, net jei kituose šio sprendimo 205 punkte nurodytuose dokumentuose MEGAL susitarimas aiškiai ir neminimas, reikia pastebėti, kad iš jų matyti, jog aptariamos įmonės turėjo kontaktų, per kuriuos aptarinėjo strateginius ar su komercine paslaptimi susijusius klausimus ir nekonkuravo viena kitos nacionalinėje rinkoje arba į šias rinkas ateidavo savanoriškai ribodamos savo galimybes.
- 207 Taigi Komisija teisingai nurodė, kad tarp aptariamų įmonių nuolat vyko pokalbiai, per kuriuos buvo aptariama konkurencija tarp jų, kad jos išsipareigojo nesielgti „agresyviai“, o tam tikrais atvejais atsiprašydavo dėl tokio elgesio (ginčijamo sprendimo 114 konstatuojamoji dalis).
- 208 Šiuo klausimu ieškovių argumentas, kad tam tikruose dokumentai pateikiami tik GDF apmąstymai ir jie yra susiję su vienašaliais nusiskundimais ar nesutarimais tarp aptariamų įmonių, yra nepagrįstas, nes neatitinka dokumentų turinio. Iš tikrųjų tam tikri dokumentai, net parengti vienašališkai, yra diskusijų

- tarp aptariamų įmonių protokolai ir rodo, kad tarp šių įmonių buvo kontaktų dėl konkurencijos sąlygų. Be to, nusiskundimai ir nesutarimai rodo, kad dvi įmonės aptarinėjo kitos šalies dujų pardavimo klausimą.
- 209 Be to, aplinkybė, kad tam tikra informacija, nurodyta dokumentuose, susijusiuose su susijungimais ir įgijimais, specializuotame rate jau buvo žinoma, net jei pasitvirtintų, yra nereikšminga ir negali paneigti Komisijos išvadų, pateiktų ginčijamame sprendime. Bet kuriuo atveju iš šių dokumentų turinio matyti, kad Komisija nepadarė laidos nusprendusi, kad juose nurodoma, jog dėl kontaktų tarp aptariamų įmonių prasidėjo diskusijos dėl konkurencijos nacionalinėse rinkose.
- 210 Dėl 2004 m. kovo 16 d. elektroninio laiško reikia pažymėti, kad juo *E.ON Ruhrgas* pardavimo vadovas Prancūzijoje pranešė dviem *E.ON Ruhrgas* darbuotojams Vokietijoje apie savo susitikimą su GDF darbuotoju (kuris yra vienas iš jo klasės draugų) dėl dujų perleidimo Prancūzijoje ir galimo *E.ON Ruhrgas* bei GDF suinteresuotumo ieškoti sprendimų, kurie užtikrintų „apgalvotą konkurenciją“. Iš to matyti, kad nors GDF nenorėjo atrodyti patirianti nacionalinės energetikos priežiūros institucijos spaudimą, ji negalėjo nepaisyti ir sutikti su per daug atvira kritika, todėl jei kas nors būtų padaryta, kad parodytų, jog nauji subjektai gali patekti į pietų Prancūzijos zoną, ji tai vertintų palankiai. Iš to taip pat matyti: kadangi GDF norėjo įtikti minėtai institucijai, jos darbuotojas pasiūlė sandorį, pagal kurį GDF už atitinkamą atlygį tiektų dujas *E.ON Ruhrgas* pietų Prancūzijos zonoje. Šiuo atžvilgiu, kaip matyti iš laiško, minėtas darbuotojas turėjo omenyje su MEGAL susijusius klausimus. Iš laiško taip pat matyti, kad GDF darbuotojas nurodė, jog, kiek jam yra žinoma apie MEGAL susitarimą, visas dujotiekio MEGAL dujų kiekis Medelsheim buvo skirtas GDF, o kiekis, kurį *E.ON Ruhrgas* tuo metu importavo, iš tikrųjų yra neteisėtas.
- 211 2004 m. kovo 16 d. *in tempore non suspecto* parengtas laiškas, priešingai nei prisiėkusių *E.ON Ruhrgas* darbuotojo pareiškimas, kuriuo remiasi ieškovės (žr. šio sprendimo 201 punktą), neabejotinai patvirtina Komisijos išvadas, kad tarp aptariamų įmonių 2004 m. kovo mėnesį egzistavo susitarimas dėl rinkų pasidalijimo.
- 212 Panašu, kad nė vienas iš ieškovių nurodytų argumentų negali paneigti šios išvados. Viena vertus, kalbant apie argumentą, kad GDF darbuotojas, nurodytas 2004 m. kovo 16 d. elektroniniame laiške, nebuvo atsakingas nei už dujų pardavimą, nei už jų eksploatavimą, tai nėra svarbu atsižvelgiant į aiškią ir išsamią informaciją, kuri buvo pateikta per susitikimą. Kita vertus, ieškovių pateikti alternatyvūs paaiškinimai yra nepagrįsti ir neatitinka minėto laiško turinio. Iš tikrųjų aplinkybės, kad po žodžio „neteisėtas“ padėti trys klaustukai, o prieš jį – nuoroda „kiek jam yra žinoma“, nepakanka nuspręsti, kad buvo abejojama dėl rinkų pasidalijimo.
- 213 Dėl 2004 m. kovo 29 d. „Apžvalginio“ susitikimo protokolo reikia pažymėti, kad jame *E.ON Ruhrgas* darbuotojas užfiksavo susitikimą su GDF atstovais, per kurį šie nurodė, jog GDF ketina dalyvauti DPP, bijodama, kad Rusijos dujos nepatektų „į blogas rankas“, ir kad neatsirastų papildomos konkurencijos dėl dujotiekio MEGAL. Nors, kaip nurodo ieškovės, šie tvirtinimai daugiau susiję su trečiųjų asmenų konkurencija, o ne konkurencija tarp aptariamų įmonių, vis dėlto iš šio dokumento matyti, kad GDF ir *E.ON Ruhrgas* norėjo valdyti visas iš dujotiekio MEGAL parduodamas dujas.
- 214 Bet kuriuo atveju, net jei šis dokumentas turėtų būti aiškinamas kitaip, tai nepaneigtų Komisijos išvados, padarytos ginčijamame sprendime, nes įvairūs kiti rašytiniai įrodymai patvirtina, kad susitarimas dėl rinkų pasidalijimo buvo taikomas ir 2004 m. pradžioje, kaip tai matyti iš šio sprendimo 200–2012 punktų.
- 215 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad ieškovių argumentai, kuriais siekiama įrodyti, jog nagrinėjamas kartelis iširo 2003 m. pradžioje, turi būti atmesti.

- 216 Ketvirta, dėl ieškovių argumentų, kad kartelis iširo vėliausiai 2004 m. rugpjūčio mėn., reikia pirmiausia priminti, kad aptariamos įmonės 2004 m. rugpjūčio 13 d. pasirašė susitarimą, pagal kurį jos „patvirtino jau seniai [lydraščius „Direktion G“ ir „Direktion I“] laikančios „niekiniais ir negaliojančiais“ (žr. ginčijamo sprendimo 104 konstatuojamąją dalį).
- 217 Vis dėlto Komisija nusprendė, kad šis pareiškimas buvo fiktyvus, nes GDF ir toliau jautėsi saistoma lydraščių „Direktion G“ ir „Direktion I“ bei MEGAL susitarimo 2 priedo. Todėl ginčijamo sprendimo 300 konstatuojamojoje dalyje Komisija nusprendė, kad nagrinėjami sutartiniai ribojimai išnyko anksčiausiai 2005 m. rugsėjo mėn. Ji atsižvelgė į tai, kad 2005 m. rugsėjo 9 d. tarpinis susitarimas leido GDF pardavinėti dujotiekiu MEGAL perduodamas dujas nuo 2005 m. spalio 1 d., o 2005 m. susitarimas įsigaliojo 2005 m. spalio 13 d. Be to, ji toje pačioje konstatuojamojoje dalyje nurodė, kad GDF iš šio dujotiekio Vokietijos klientams parduodamų dujų kiekis tik nuo 2005 m. spalio mėn. buvo daug didesnis už kiekį, kurį ji pirkdavo pagal DPP. Todėl Komisija nusprendė, kad reikia taikyti EB 81 straipsnį, nes veiksmai buvo derinami net pasibaigus ankstesniam susitarimui ir turėjo įtakos iki MEGAL susitarimo pakeitimo.
- 218 Šiuo klausimu būtina atskirti Vokietijos ir Prancūzijos rinkas.
- 219 Dėl Vokietijos rinkos reikia pažymėti, kad Komisija ginčijamo sprendimo 108 konstatuojamojoje dalyje nurodo 2004 m. rugpjūčio 23 d. specializuotoje spaudoje paskelbtą straipsnį, kuriame detalai aprašomi GDF pardavimo vadovo Vokietijoje pareiškimai ir pateikiama labai tiksli informacija apie GDF galimybių paimti dujas iš dujotiekio MEGAL ribas. Šiame spaudos straipsnyje, be kita ko, tvirtinama, kad GDF dar nėra galutinai susitarusi su *E.ON Ruhrgas* dėl galimybės paimti dujas iš dujotiekio MEGAL Vokietijoje ir kad rengiant šį straipsnį galimybės paimti dujas buvo ribotos.
- 220 Ieškovių nurodyti įrodymai, t. y. 2004 m. birželio 23 d. susitikimo protokolas ir 2004 m. rugpjūčio 26 d. elektroninis laiškas, parašytas reaguojant į 2004 m. rugpjūčio 23 d. straipsnį spaudoje, negali paneigti minėto straipsnio įrodomosios galios, nes juos pačius paneigia kiti vėlesni dokumentai ir GDF elgesys rinkoje (žr. šio sprendimo 221–235 punktus). Be to, nors iš 2004 m. rugpjūčio 26 d. elektroninio laiško matyti, kad *E.ON Ruhrgas* kelis kartus patvirtino, jog GDF galėjo paimti dujas ir dujotiekio MEGAL, iš jo taip pat aišku, kad tam reikalinga sąlyga, t. y. turėti pajėgumų paskirstymo stotyse, ir kad GDF prašymu buvo nagrinėjamos plėtimosi į stotis galimybės, o tai rodo, kad iš tikrųjų GDF galimybės paimti dujas Vokietijoje tuo metu buvo ribotos. Galiausiai, kaip nurodė Komisija, iš šio dokumento aiškiai matyti, kad *E.ON Ruhrgas* patvirtino GDF, jog viešas aprašymas ar diskusijos apie galimybės paimti dujas iš dujotiekio MEGAL nėra konstruktyvūs, o tai rodo, kad *E.ON Ruhrgas* tikslas pirmiausia buvo leisti suprasti GDF, kad būtų priimtinau neteikti viešų pareiškimų šiuo klausimu.
- 221 Keli po 2004 m. rugpjūčio mėn. parengti dokumentai įrodo, kad pažeidimas Vokietijos rinkoje buvo tęsiamas.
- 222 Pirma, ginčijamo sprendimo 111 konstatuojamojoje dalyje Komisija rėmėsi 2005 m. sausio mėn. GDF vidaus dokumentu, kuriame buvo nurodyta, jog maždaug trejus metus GDF komercinė veikla iš esmės buvo vykdoma Vokietijos šiaurės vakarų regionuose ir kad *E.ON Ruhrgas* dalių įsigijimas aukcione 2004 m. gegužės mėn. leido teisėtai pradėti aktyvią apžvalgą ir prekybą pietuose iš dujotiekio MEGAL. Komisija taip pat nurodė 2005 m. rugsėjo 2 d. GDF plėtros Vokietijoje planą, iš kurio matyti, kad dėl sutartinių sąlygų GDF negalėjo paimti dujų iš tam tikrų dujotiekio MEGAL išėjimo taškų nei tiesiogiai pardavinėti jai priklausantį parduodamų dujų kiekį. Laukiamas naujos sutarties su *E.ON Ruhrgas* dėl vamzdyno eksploatavimo pasirašymas galėtų pakeisti šią situaciją.
- 223 Kalbant apie 2005 m. sausio mėn. GDF vidaus dokumentą, reikia atmesti ieškovių pateiktus alternatyvius jo aiškinimus, nes jie visiškai nepagrįsti. Atvirkščiai, atsižvelgiant į kontekstą, būtent į ankstesnius dokumentus, nurodytus ginčijamo sprendimo 102 konstatuojamojoje dalyje, ir 2005 m. rugsėjo 2 d. GDF plėtros Vokietijoje planą, reikia patvirtinti Komisijos aiškinimą, pagal kurį GDF nurodytas teisėtumas susijęs su dujotiekiu MEGAL.

- 224 Kalbant apie 2005 m. rugsėjo 2 d. GDF plėtros Vokietijoje planą, ieškovių argumentus taip pat reikia atmesti. Tvirtinimai, kad nurodyta ištrauka buvo nuolat kopijuojama iš ankstesnės versijos, o 2004 m. sausio 1 d. nurodymas neturi jokios prasmės, negali paneigti minėto dokumentų įrodomosios galios. Atvirksčiai, aplinkybė, kad aptariama ištrauka buvo perkelta, nors kitos dokumento dalys atnaujintos, rodo, kad dujų pardavimo Vokietijoje iš dujotiekio MEGAL situacija nepakito. Be to, reikia pažymėti, kad ant šio dokumento nurodyta 2005 m. rugsėjo 2 d. data, o tai nesikerta su Komisijos nustatyta nagrinėjamo pažeidimo nutraukimo data.
- 225 Taip pat reikia atmesti ieškovių argumentą, jog aplinkybė, kad GDF ir toliau mano esanti saistoma susitarimų, kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 111 konstatuojamojoje dalyje nurodytų vidaus dokumentų, neturi įtakos pirmajai ieškovei, kuri tinkamai atsiribojo nuo kartelio. Iš tikrųjų, kaip matyti iš šio sprendimo 182 punkte nurodytos teismų praktikos, GDF vidaus dokumentai gali būti naudojami kaip kaltę patvirtinantys įrodymai prieš pirmąją ieškovę. Tačiau nagrinėjamu atveju iš šių dokumentų ir GDF elgesio rinkoje matyti, kad iš tikrųjų kartelis Vokietijos rinkoje nebuvo iširęs.
- 226 Antra, komisija ginčijamo sprendimo 123, 124 ir 131–133 konstatuojamosiose dalyse nurodė po 2004 m. rugpjūčio mėn. įvykusius kontaktus tarp aptariamų įmonių. Šiuo klausimu ji nurodė kelis dokumentus, kuriuose nors ir tiesiogiai neminimas dujotiekis MEGAL, vis dėlto galima įžvelgti, kad aptariamoms įmonėms diskutavo dėl GDF atėjimo į Vokietijos rinką ir dėl *E.ON Ruhrgas* nusiskundimų šiuo klausimu.
- 227 Iš 2005 m. vasario 9 d. GDF dokumento matyti, kad *E.ON Ruhrgas* kaltino GDF „naikinant“ dujų Vokietijoje vertę ir naudojantis kainų skirtumu tarp pramonės segmento ir reglamentuojamo segmento, kad priviliotų naujų klientų, ir kad GDF manė, jog reikia „dirbti šiuo klausimu“. Tačiau normalios konkurencijos atveju įmonė neplanuoja „dirbti“ savo konkurento kaltinimų dėl jos kainų politikos klausimu. Taigi tai įrodo, kad GDF planavo atsižvelgti į *E.ON Ruhrgas* susirūpinimą.
- 228 Šiuo klausimu reikia priminti, kad kai ūkio subjektas pripažįsta jam kito subjekto adresuojamus skundus dėl šiam jo prekėmis daromos konkurencijos, suinteresuotų asmenų elgesys yra suderinti veiksmai (1975 m. gruodžio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Suiker Unie ir kt. prieš Komisiją*, 40/73-48/73, 50/73, 54/73-56/73, 111/73, 113/73 ir 114/73, Rink. p. 1663, 283 punktas). Todėl reikia konstatuoti, kad nurodydama, jog „dirbs šiuo klausimu“, t. y. nagrinės *E.ON Ruhrgas* skundus dėl savo Vokietijoje taikomų kainų, taip pat po *E.ON Ruhrgas* skundų dėl jos kainų parduodant reglamentuojamiems vartotojams 2005 m. balandžio mėn. parengdama dokumentą GDF pripažino minėtus skundus pagal minėtą teismų praktiką, net jei manė, kaip matyti iš šio 2005 m. balandžio mėn. dokumento, kad nereikia per daug reikšmės suteikti *E.ON Ruhrgas* požiūriui.
- 229 Be to, 2005 m. rugsėjo 5 d. GDF parengiamajame rašte dėl kitos dienos susitikimo kalbama apie *E.ON Ruhrgas* skundus dėl GDF pasiūlytų kainų ir aiškinamasi dėl to, kaip *E.ON Ruhrgas* sužinojo šias kainas, o tai rodo, kad GDF atsižvelgė į *E.ON Ruhrgas* skundus ir atitinkamai į juos reagavo.
- 230 Todėl, atsižvelgiant į šio sprendimo 227–229 punktuose minėtų dokumentų turinį, ieškovių argumentus, kad šie dokumentai buvo susiję su vienašaliais pareiškimais ir *E.ON Ruhrgas* skundais, į kuriuos GDF nereagavo, reikia atmesti.
- 231 Galiausiai dėl dokumentų, susijusių su 2005 m. rugsėjo 21 d. susitikimu, ypač dėl 2005 m. rugsėjo 20 d. dokumento „briefing“, parengto prieš šį susitikimą ir jį apibendrinančio 2005 m. rugsėjo 22 d. elektroninio laiško, nurodytų ginčijamo sprendimo 132 ir 133 konstatuojamosiose dalyse, reikia pažymėti, kad, kaip nurodo ieškovės, jie patvirtina derybas tarp pirkėjo (*E.ON Ruhrgas*) ir tiekėjo (*GDF Deutschland*). Vis dėlto, kaip matyti iš minėto susitikimo protokolo ir kaip ginčijamo sprendimo 135 konstatuojamojoje dalyje nurodė Komisija, GDF per šį susitikimą atskleidė savo strategiją ir aptarė laimėjimus Vokietijos rinkoje.

- 232 Taigi Komisija nepadarė klaidos atsižvelgusi į dokumentus, susijusius su 2005 m. rugsėjo 21 d. susitikimu, kad konstatuotų, jog tarp aptariamų įmonių buvo daugiau suderintų veiksmų nei konkurencijos.
- 233 Be to, pažeidimo tęsimą Vokietijoje po 2004 m. rugpjūčio mėn. patvirtina, kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 112 konstatuojamosios dalies, GDF elgesys rinkoje, nes ji klientams, esantiems Vokietijos pietuose tiekė tik tiek dujų, kiek numatyta pagal DPP.
- 234 Ieškovių pateikti alternatyvūs paaiškinimai dėl GDF elgesio rinkoje negali paneigti šios išvados. Iš teismų praktikos matyti, jog įrodymas, kad yra aplinkybių, leidžiančių kitaip pažvelgti į Komisijos nustatytus faktus ir pateikti kitoki tikėtiną aplinkybių paaiškinimą nei tas, kuriuo Komisija pagrindė Bendrijos konkurencijos taisyklių pažeidimą, yra reikšmingas tik tada, kai spręsdama, kad padarytas pažeidimas, Komisija remiasi tik aptariamų įmonių elgesiu rinkoje (šiuo klausimu žr. 169 punkte minėto Sprendimo *JFE Engineering ir kt. prieš Komisiją* 186 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Tačiau šiuo atveju taip nėra, nes Komisija remiasi įvairiais rašytiniais įrodymais, kurių, kaip matyti iš to, kas išdėstyta, įrodomosios galios ieškovės negalėjo paneigti.
- 235 Be to, ieškovių pateikta informacija prieštarauja MEGAL susitarimo 2 priedo nuostatomis, kurios nesuteikia GDF teisės paimti dujas iš dujotiekio MEGAL Vokietijoje, nebent aptariamoms įmonėms susitartų kitaip, be to, niekas neleidžia manyti, kad tuo metu jos buvo panaikintos ar kad minėtos įmonės oficialiai susitarė jas pakeisti.
- 236 Iš tikrųjų, kaip Komisija nurodė ginčijamo sprendimo 107 konstatuojamojoje dalyje, 2004 m. susitarime neminimas susitarimo MEGAL 2 priedas, ir tai ieškovės pripažįsta. Iš 2004 m. susitarimo aiškiai matyti, kad jis susijęs tik su tam tikrais lydraščiais, o ne su kitomis MEGAL susitarimo nuostatomis.
- 237 Be to, 2004 m. susitarimas negali būti vertinamas kaip „priešingas susitarimas“ pagal MEGAL susitarimo 2 priedo 2.1 punktą. Tai neišplaukia iš 2004 m. susitarimo teksto, nes tam būtų reikėję, kad minėtame susitarime būtų nurodyti nauji dujotiekio MEGAL išėjimo taškai, kuriais galėtų naudotis GDF, tačiau jame nebuvo nurodytas nei vienas toks taškas.
- 238 Dėl galimybės žodžiu panaikinti MEGAL susitarimo 2 priedą, pažymėtina, kad ji kertasi su šio sprendimo 237 punkte nurodytu poreikiu nustatyti naujus dujotiekio MEGAL išėjimo taškus. Be to, ieškovių argumentai, kuriais siekiama įrodyti, kad minėtas priedas atsižvelgiant į 2004 m. birželio 23 d. ir rugpjūčio 26 d. dokumentuose esančius tvirtinimus tikrai buvo panaikintas, turi būti atmesti, nes, kaip matyti iš šio sprendimo 220–234 punktų, minėtais dokumentais neįrodyta, kad nagrinėjamas pažeidimas nutrauktas.
- 239 Taigi ieškovių argumentai, susiję su MEGAL susitarimo 2 priedu, turi būti atmesti.
- 240 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, Komisija teisingai nusprendė, kad nagrinėjamas pažeidimas Vokietijos rinkoje buvo tęsiamas iki 2005 m. rugsėjo 30 d.
- 241 Dėl Prancūzijos rinkos reikia konstatuoti, kad, kaip nurodo ieškovės, ginčijamo sprendimo dalyje, skirtoje nagrinėjamo pažeidimo pabaigos datai nagrinėti, t. y. 299–309 konstatuojamosiose dalyse, Komisija nepateikė jokių įrodymų, kurie leistų nuspręsti, jog pažeidimas šioje rinkoje tęsėsi po 2004 m. susitarimo.
- 242 Iš tikrųjų visų pirma reikia konstatuoti, kad joks rašytinis įrodymas nepatvirtina nagrinėjamo pažeidimo tęsimo po 2004 m. rugpjūčio 13 d. nei susitarimo, nei suderintų veiksmų forma. Paskutinis su Prancūzijos rinka susijęs dokumentas yra 2004 m. birželio 26 d. *E.ON Ruhrgas* vidaus „briefing“, susijęs su 2004 m. liepos 2 d. „apžvalginiu“ susitikimu, taigi vykusiu anksčiau nei 2004 m. rugpjūčio 13 d. buvo pasirašytas 2004 m. susitarimas. Konkrečiai kalbant dėl susitikimų ir kontaktų, per kuriuos, kaip nurodyta ginčijamo sprendimo 307 konstatuojamojoje dalyje, aptariamoms įmonėms derino savo

strategiją nacionalinėse rinkose po 2004 m. rugpjūčio mėnesio, reikia pažymėti, kad Komisija minėtoje konstatuojamojoje dalyje nesiremia jokių konkrečių rašytiniu įrodymu, susijusiu su susitikimais dėl Prancūzijos rinkos. Be to, dokumentuose, susijusiuose su susitikimais, vykusiais po 2004 m. rugpjūčio 13 d., nurodyti ginčijamo sprendimo 123, 124 ir 130–136 konstatuojamosiose dalyse, aptariama tik Vokietijos rinka, o ne Prancūzijos.

- 243 Be to, ši rašytinių įrodymų nebuvimą Komisija netiesiogiai pripažino savo rašytiniuose pareiškimuose nurodydama, kad pažeidimo tęsimas Prancūzijoje išplaukia iš abipusio pasidalijimo rinkomis ir, kalbant tik apie Prancūzijos rinką, nutraukimo požymių nebuvimo.
- 244 Be to, kalbant apie apribojimus, susijusius su dujotiekio MEGAL išėjimo taškais, taikytinus *Ruhrigas* Prancūzijoje, ypač tuos, kurie galėtų išplaukti iš MEGAL susitarimo 2 priedo, pažymėtina, kad Komisija jų net nenurodo. Ji ginčijamo sprendimo 299, 300 ir 307 konstatuojamosiose dalyse nurodo tik sutartinius apribojimus, neleidžiančius GDF naudoti minėto dujotiekio išėjimo taškų aptarnaujant klientus Vokietijoje. Bet kuriuo atveju reikia konstatuoti, kad nepaisydama su ja susijusių MEGAL susitarimo 2 priedo nuostatų, *E.ON Ruhrigas* galėjo paimti dujas iš dujotiekio MEGAL ir jas parduoti Prancūzijoje, net jei tai sudarė tik nedidelę rinkos dalį ir buvo susiję su nedaug klientų, kaip tai matyti iš ginčijamo sprendimo 73 ir 101 konstatuojamųjų dalių.
- 245 Galiausiai reikia pažymėti, kad ginčijamo sprendimo 304 konstatuojamojoje dalyje Komisijos tvirtinimas, jog aplinkybė, kad aptariamoms įmonėms derėjos dėl naujo susitarimo, rodo, kad jos vis dar jautėsi saistomos esamo susitarimo, ar Komisijos tvirtinimas, kad nesant naujo susitarimo, vis dar galiojo senasis, negali būti laikoma pakankamai pagrindžiančiais jos išvadas dėl Prancūzijos rinkos. Tokie vertinimai nėra pakankamai tikslūs ir nuoseklūs pažeidimo tęsimo Prancūzijoje po 2004 m. susitarimo įrodymai.
- 246 Taigi reikia konstatuoti, kad ginčijamame sprendime Komisija nepateikė jokių įrodymų, leidžiančių nuspręsti, jog nagrinėjamas pažeidimas Prancūzijos rinkoje buvo tęsiamas po 2004 m. susitarimo.
- 247 Kadangi ginčijamo sprendimo 1 straipsnyje atskiriama pažeidimo trukmė Vokietijos rinkoje ir Prancūzijos rinkoje, Komisija turėjo taip pat pagrįsti savo išvadą dėl pastarosios rinkos. Kitaip tariant 1 straipsnyje išskirdama pažeidimo trukmę Vokietijos rinkoje ir Prancūzijos rinkoje Komisija turėjo pateikti reikiamų įrodymų, patvirtinančių pažeidimą šiose dviejose rinkose nurodytais laikotarpiais. Jai priklauso pareiga įrodyti pažeidimą, taigi ir jo trukmę (žr. 169 punkte minėto Sprendimo *JFE Engineering ir kt. prieš Komisiją* 341 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 248 Šių vertinimų nepaneigia aplinkybė, kad kalbama apie vieną ir tęstinį pažeidimą. Ši aplinkybė dėl nustatyto pažeidimo pobūdžio neturi reikšmės kalbant apie tai, kad jei Komisija ginčijamo sprendimo rezoliucinėje dalyje tyčia nurodė atskiras pažeidimo trukmes Prancūzijos ir Vokietijos rinkose, ji privalėjo tinkamai jas įrodyti.
- 249 Taip pat Komisijos argumentas, kad draudimas tiekti buvo pagrįstas abipusiu susitarimu, turi būti atmestas, nes net pripažinus, kad draudimas tiekti buvo pagrįstas abipusiu susitarimu, vien tai neįrodo, kad nagrinėjamas pažeidimas nepasibaigė, nepaisant 2004 m. susitarimo.
- 250 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad Komisija nepateikė rašytinių nagrinėjamo pažeidimo Prancūzijoje po 2004 m. susitarimo įrodymų.

– Dėl aptariamų įmonių elgesio liberalizavus dujų rinkas

- 251 Reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką EB 81 ir 82 straipsniais nustatytai konkurencijos sistemai svarbu susitarimų ar bet kokios formos suderintų veiksmų ar koordinavimo ekonominiai rezultatai, o ne jų juridinė forma. Todėl iširusių kartelių atvejais tam, kad

EB 81 straipsnis būtų taikomas, pakanka, kad jų pasekmės būtų jaučiamos po jų formalaus iširimo. Iš to išplaukia, kad pažeidimo trukmė turi būti vertinama atsižvelgiant ne į laikotarpį, per kurį susitarimas galioja, o į laikotarpį, per kurį kaltinamos įmonės vykdo EB 81 straipsniu draudžiamą veiklą (žr. 2007 m. gruodžio 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *BASF ir UCB prieš Komisiją*, T-101/05 ir T-111/05, Rink. p. II-4949, 187 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

- 252 Kaip buvo įrodyta šio sprendimo 169–245 punktuose, ieškovių argumentai, kuriais buvo siekiama įrodyti, kad nagrinėjamas susitarimas Prancūzijoje baigė galioti iki 2004 m. rugpjūčio mėn., o Vokietijoje – 2005 m. rugsėjo mėn., turi būti atmesti. Kadangi pažeidimas, o kalbant apie Vokietijos rinką, ir jo tęsimas po formalaus susitarimo panaikinimo yra įrodyti rašytiniais įrodymais, nebūtina nagrinėti aptariamų įmonių elgesio nurodytais laikotarpiais atitinkamose rinkose. Iš tikrųjų pagal nusistovėjusią teismų praktiką net pripažinus, kad minėtos įmonės po dujų rinkų liberalizavimo nesilaikė nagrinėjamo susitarimo ir veikė savarankiškai, tai neturi reikšmės, nes nereikia atsižvelgti į konkretų susitarimo poveikį, jei paaiškėja, kad susitarimo tikslas yra konkurencijos bendrojoje rinkoje ribojimas, trukdymas arba iškraipymas (žr. 2002 m. kovo 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją*, T-23/99, Rink. p. II-1705, 47 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Be to, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 234 punkte, pagal teismų praktiką įrodymas, kad yra aplinkybių, leidžiančių kitaip pažvelgti į Komisijos nustatytus faktus ir pateikti kitokią tikėtiną aplinkybių paaiškinimą nei tas, kuriuo Komisija pagrindė Bendrijos konkurencijos taisyklių pažeidimą, yra reikšmingas tik tada, kai Komisija, sprendama, kad padarytas pažeidimas, remiasi tik aptariamų įmonių elgesiu rinkoje.
- 253 Kalbant apie Prancūzijos dujų rinką po 2004 m. rugpjūčio 10 d., iš šio sprendimo 241–245 punktų matyti, kad Komisija ginčijamame sprendime nepateikė įrodymų, patvirtinančių, kad susitarimo nutraukimas buvo fiktyvus. Todėl, atsižvelgiant į šio sprendimo 252 punkte nurodytą teismų praktiką, svarbu nustatyti, ar Komisija įrodė, kad po formalaus susitarimo nutraukimo poveikis Prancūzijos rinkai ir toliau buvo daromas.
- 254 Tačiau ginčijamame sprendime Komisija nekalba apie *E.ON Ruhrgas* elgesį Prancūzijos rinkoje, kad įrodytų kartelio veikimą šioje rinkoje. Ji ginčijamame sprendime nenurodė *E.ON Ruhrgas* pardavimo apimties Prancūzijoje, nors minėto sprendimo 300 punkte ji nurodė GDF pardavimo apimtį Vokietijoje.
- 255 Be to, iš ieškovių pateiktų įrodymų matyti, kad *E.ON Ruhrgas* 2004–2005 m. gerokai padidino savo dujų pardavimo apimtį Prancūzijoje (žr., be kita ko, ginčijamo sprendimo 73 konstatuojamąją dalį). Vis dėlto, nors *E.ON Ruhrgas* dujų pardavimo apimtis Prancūzijoje 2004 m. ir 2005 m. buvo nedidelė ir ji dujas tiekė tik nedideliam klientų ratui, tai patvirtina nagrinėjamo pažeidimo išnykimą Prancūzijos rinkoje po 2004 m. rugpjūčio mėn.
- 256 Iš to, kas išdėstyta, matyti, jog Komisija pakankamai neįrodė, kad nagrinėjamas pažeidimas buvo tęsiamas po 2004 m. rugpjūčio 10 d. iki 2005 m. rugsėjo 30 d., kiek tai susiję su Prancūzijos dujų rinką.
- 257 Taigi antrąjį ieškinio pagrindą reikia pripažinti iš dalies priimtinu ir panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnį tiek, kiek jame konstatuojamas pažeidimo tęsimas Prancūzijoje nuo 2004 m. rugpjūčio 13 d. iki 2005 m. rugsėjo 30 d.

Dėl trečiojo ieškinio pagrindo, susijusio su vienodo požiūrio principo pažeidimu

- 258 Pateikdamos šį ieškinio pagrindą ieškovės iš esmės tvirtina, kad skirdama joms baudą, nors ankstesnėse panašiose bylose (bylos GDF/ENI ir GDF/ENEL) ji baudos neskyrė, Komisija pažeidė vienodo požiūrio principą.

- 259 Šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi ir Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalimi siekiama Komisijai suteikti galią taikyti baudas, kad ji galėtų įgyvendinti jai Bendrijos teise patikėtą priežiūros funkciją (šiuo klausimu žr. 1983 m. birželio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją*, 100/80-103/80, Rink. p. 1825, 105 punktą ir 2003 m. liepos 9 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Archer Daniels Midland ir Archer Daniels Midland Ingredients prieš Komisiją*, T-224/00, Rink. p. II-2597, 105 punktą). Ši funkcija apima pareigą tirti atskirus pažeidimus ir bausti už juos, taip pat pareigą vykdyti bendrą politiką, siekiant konkurencijos srityje taikyti Sutartyje įtvirtintus principus ir atitinkamai reguliuoti įmonių elgesį. Vadinas, Komisija turi užtikrinti atgrasomąjį baudų poveikį (2010 m. balandžio 28 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Gütermann ir Zwicky prieš Komisiją*, T-456/05 ir T-457/05, Rink. p. II-1443, 79 punktas).
- 260 Be to, pagal nusistovėjusią teismų praktiką ankstesnė Komisijos sprendimų praktika savaime nėra teisinis pagrindas nustatant baudas konkurencijos srityje, nes toks pagrindas išimtinai apibrėžtas Reglamente Nr. 1/2003 ir gairėse (šiuo klausimu žr. 2003 m. rugsėjo 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Michelin prieš Komisiją*, T-203/01, Rink. p. II-4071, 254 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Sprendimai, susiję su kitomis bylomis, yra tik papildomas galimo diskriminacijos buvimo požymis, nes mažai tikėtina, kad bylų aplinkybės, kaip antai rinkos, prekės, įmonės ir atitinkami laikotarpiai, bus tapačios (šiuo klausimu žr. 2007 m. birželio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Britannia Alloys & Chemicals prieš Komisiją*, C-76/06 P, Rink. p. I-4405, 60 punktą).
- 261 Vis dėlto vienodo požiūrio principo, pagal kurį draudžiama panašias situacijas vertinti skirtingai, o skirtingas situacijas – panašiai, išskyrus, jei toks vertinimas yra objektyviai pateisinamas, turiaisyti tiek Komisija, skirdama įmonei baudą už konkurencijos taisyklių pažeidimą, tiek visos institucijos vykdydamos bet kokią savo veiklą (žr. 2004 m. sausio 13 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *JCB Service prieš Komisiją*, T-67/01, Rink. p. II-49, 187 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 262 Iš to matyti, kad ankstesni Komisijos sprendimai tinkami nagrinėjant vienodo požiūrio principo laikymąsi tik tuomet, kai yra įrodyta, kad faktiniai bylų, kuriose buvo priimti minėti sprendimai, duomenys, pavyzdžiui, rinkos, produktai, šalys, įmonės ir nagrinėjami laikotarpiai, yra panašūs į nagrinėjamus šioje byloje (šiuo klausimu žr. 201 punkte minėto Sprendimo *Archer Daniels Midland prieš Komisiją* 316 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 263 Tačiau šiuo atveju bylų, kuriose buvo priimti ankstesni ieškovių nurodyti sprendimai, aplinkybės nėra panašios į šios bylos aplinkybes, todėl pagal šio sprendimo 262 nurodytą teismų praktiką minėti sprendimai nereikšmingi vertinant vienodo požiūrio principo laikymąsi.
- 264 Pirmiausia aplinkybė, kad aptariamais veiksmais dujų rinkoje buvo padaryti tuo pat laikotarpiu, per kurį buvo liberalizuota rinka ir padaryta didelė sektoriaus pažanga, savaime negali įrodyti, kad bylų GDF/ENI ir GDF/ENEL aplinkybės yra panašios į šios bylos aplinkybes.
- 265 Antra, byloje GDF/ENI ir GDF/ENEL Komisija atsižvelgė į aplinkybę, kad tai pirmasis sprendimas, susijęs su teritoriniais ribojimais dujų sektoriuje. Ši byla jau nebebuvo pirmoji su tuo susijusi.
- 266 Be to, aptariamais ribojimais yra skirtingo pobūdžio. Bylose GDF/ENI ir GDF/ENEL nagrinėti ribojimai buvo vertikalūs, nes jie buvo nustatyti tranzito sutartyje ir sutartyje, kuri galėtų būti laikoma pardavimo ar pirkimo-pardavimo sutartimi. Iš tyrimo dėl EB 81 straipsnio 3 dalies taikymo, kurį Komisija atliko šiose bylose, matyti, kad ji pati šiuos ribojimus laikė vertikaliais. Tačiau taip nėra šioje byloje, kur ribojimas yra horizontalus, nes jis įtvirtintas dviejų tiekėjų sutartyje dėl dujotiekio naudojimo ir nustato jų galimybes parduoti dujas viena kitos rinkoje. Be to, bylos GDF/ENI ir GDF/ENEL skiriasi nuo šios bylos, nes, kaip nurodo Komisija, minėtos bylos buvo susijusios sutarties sąlyga, vienašališkai ribojančia teritoriją, kurioje ENI ir ENEL galėjo naudoti sutartyje aptariamąs dujas, tačiau taip nėra šioje byloje, kur nagrinėjamas ribojimas susijęs su abiejų aptariamų įmonių atitinkamomis teritorijomis.

267 Galiausiai, priešingai, nei tvirtina ieškovės, iš byloje esančių įrodymų (žr. šio sprendimo 191 punktą) matyti, kad nagrinėjamo susitarimo šalys suprato savo elgesio neteisėtumą bent jau nuo 2000 m. pradžios. Taigi ieškovės negali remtis *bona fide*, kad būtų vertinamos kaip bylose GDF/ENI ir GDF/ENEL aptariamoms įmonėms, kurios nežinojo, kad savo elgesiu pažeidžia konkurencijos teisę.

268 Atsižvelgiant į nurodytus skirtumus, aplinkybę, kad pažeidimus tose pačiose ar panašiose valstybėse narėse padarė panašaus dydžio įmonės, neleidžia situacijų vertinti vienodai.

269 Tokiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad, priešingai, nei tvirtina ieškovės, šioje byloje nagrinėjamas ir bylose GDF/ENI bei GDF/ENEL nagrinėtas elgesys nėra panašus, turintys tų pačių požymių, todėl ieškinio pagrindas, susijęs su vienodo požiūrio principo pažeidimu, turi būti atmestas.

Dėl ketvirtojo ieškinio pagrindo, susijusio su nurodytų pažeidimų, išplaukiančių iš 1975 m. susitarimų, senatimi

270 Ieškovės tvirtina: kadangi Komisijos galimybei skirti baudas yra taikoma penkerių metų senatis ir kadangi šios senaties skaičiavimas buvo sustabdytas 2006 m. gegužės 16 ir 17 d. atliekant patikrinimus, jos gali būti kaltinamos tik dėl aplinkybių, įvykusių po 2001 m. gegužės 16 d. Jos tvirtina antrajame ieškinio pagrinde įrodžiusios, kad nurodyti pažeidimai buvo nutraukti liberalizavus dujų rinkas, atitinkamai 1998 m. balandžio mėn. Vokietijoje ir 2000 m. rugpjūčio mėn. Prancūzijoje.

271 Kaip matyti iš nagrinėjant antrąjį ieškinio pagrindą pateiktų vertinimų, nagrinėjami pažeidimai buvo nutraukti atitinkamai 2005 m. rugsėjo mėn. Vokietijoje ir 2004 m. rugpjūčio mėn. Prancūzijoje. Taigi, kai Komisija atliko patikrinimus, nagrinėjamoms faktinėms aplinkybėms dar nebuvo suėjusi senatis.

272 Todėl ketvirtasis ieškovių nurodytas ieškinio pagrindas turi būti atmestas.

Dėl penktojo ieškinio pagrindo, susijusio su tuo, kad antroji ieškovė nėra atsakinga už pirmosios ieškovės elgesį

273 Ieškovės tvirtina, kad atsakomybė už nagrinėjamą pažeidimą negali būti priskirta antrajai ieškovei, nes, pirma, ji tiesiogiai nedalyvavo darant pažeidimą ir, antra, prezumpcija, pagal kurią patronuojanti bendrovė daro lemiamą įtaką jai visiškai priklausančiajai dukterinei bendrovei, buvo paneigta.

274 Bendrasis Teismas mano, kad pirmiausia reikia išnagrinėti antrąjį kaltinimą.

275 Šiuo klausimu reikia priminti, jog iš nusistovėjusios teismo praktikos išplaukia, kad atsakomybė už dukterinės bendrovės elgesį gali tekti patronuojančiai bendrovei, ypač kai, nors ir turėdama savarankišką teisinį subjektiškumą, ši dukterinė bendrovė savarankiškai nesprenžia dėl savo elgesio rinkoje, o iš esmės įgyvendina patronuojančios bendrovės nurodymus (žr. 2009 m. rugsėjo 10 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją*, C-97/08 P, Rink. p. I-8237, 58 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

276 Iš tikrųjų taip yra dėl to, kad esant tokiai situacijai patronuojanti bendrovė ir jos dukterinė bendrovė yra to paties ekonominio vieneto narės, todėl sudaro vieną įmonę, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 54 ir 55 punktuose minėtą teismo praktiką. Pavyzdžiui, aplinkybė, kad patronuojanti bendrovė ir jos dukterinė bendrovė sudaro vieną įmonę, kaip ji suprantama pagal EB 81 straipsnį, leidžia Komisijai sprendimą, kuriuo skiriamos baudos, adresuoti patronuojančiai bendrovei, nekeliant reikalavimo įrodyti asmeninį šios bendrovės dalyvavimą darant pažeidimą (275 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 59 punktas).

- 277 Tuo ypatingu atveju, kai patronuojančiai bendrovei priklauso 100 % jos Bendrijos konkurencijos taisyklių pažeidimą padariusios dukterinės bendrovės akcijų, viena vertus, ši patronuojanti bendrovė gali daryti lemiamą įtaką šios dukterinės bendrovės elgesiui ir, kita vertus, egzistuoja nuginčijama prezumpcija, kad ši patronuojanti bendrovė iš tikrųjų daro lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės elgesiui (žr. 275 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 60 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 278 Tokiomis aplinkybėmis Komisijai pakanka įrodyti, jog patronuojančiai bendrovei priklauso visas jos dukterinės bendrovės kapitalas tam, kad būtų preziumuojama, jog patronuojanti bendrovė daro lemiamą įtaką jos komercinei politikai. Tada Komisija gali pripažinti, kad patronuojanti bendrovė solidariai atsakinga už dukterinei bendrovei skirtos baudos sumokėjimą, nebent patronuojanti bendrovė, kuri turi nuginčyti šią prezumpciją, pateiktų pakankamai įrodymų, kad jos dukterinė bendrovė rinkoje elgiasi savarankiškai (žr. 275 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 61 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 279 Šiuo klausimu reikia atsižvelgti į visus reikšmingus duomenis apie ekonominius, organizacinius ir teisinius ryšius, kurie sieja šią dukterinę bendrovę su patronuojančia bendrove ir kurie gali skirtis, nelygu konkretus atvejis (275 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 74 punktas).
- 280 Visų pirma reikia vertinti ne tik argumentus, susijusius su dukterinės bendrovės komercine politika *stricto sensu*, pavyzdžiui, su platinimo arba kainų strategija. Vien parodymo, kad šiuos specifinius savo komercinės politikos aspektus kontroliuoja dukterinė bendrovė, šiuo atžvilgiu negaudama nurodymų, nepakanka pripažinti dukterinės bendrovės savarankiškumą. *A fortiori* tai, ar patronuojanti bendrovė kišosi į einamuosius savo dukterinės bendrovės reikalus, nėra svarbu (šiuo klausimu žr. 275 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 73 punktą ir generalinės advokatės J. Kokott išvados šioje byloje, Rink. p. I-8241, 87–94 punktus).
- 281 Šioje byloje ginčijamo sprendimo 280 ir 281 konstatuojamosiose dalyse Komisija nusprendė, kad E.ON turi būti laikoma kaip dariusi lemiamą įtaką *E.ON Ruhrgas* ir realiai ją kontroliavusi, nes E.ON visiškai priklausė *E.ON Ruhrgas*, be to, ji nepaneigė prezumpcijos, numatytos šio sprendimo 277 punkte nurodytoje teismų praktikoje.
- 282 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad neginčijama, jog nuo 2003 m. sausio mėn. E.ON priklausė visas *E.ON Ruhrgas* kapitalas. Tačiau ieškovės mano paneigusios prezumpciją, nes E.ON buvo tik paprasta holdingo bendrovė, nevykdanti savo veiklos. Be to, jos nurodo, jog aplinkybė, kad per 2004 m. gegužės 27 d. susitikimą E.ON valdybos pirmininkas pripažino nežinantis apie su dujotiekiu MEGAL susijusių sutartinių sąlygų pakeitimą, rodo patronuojančios bendrovės įtakos dukterinės bendrovės komercinei politikai nebuvimą.
- 283 Dėl ieškovių tvirtinimo, kad E.ON yra holdingo bendrovė, nesikišanti į *E.ON Ruhrgas* veiklą, reikia pažymėti, kad vien šios aplinkybės nepakanka norint paneigti jos lemiamą įtaką minėtai dukterinei bendrovei. Bendrovių grupės atveju holdingas yra bendrovė, kurios paskirtis – sujungti įvairių bendrovių, kurių uždavinys yra užtikrinti valdymo vientisumą, akcijas (šiuo klausimu žr. 2008 m. spalio 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Schunk ir Schunk Kohlenstoff-Technik prieš Komisiją*, T-69/04, Rink. p. II-2567, 63 punktą).
- 284 Ieškovių nuomone, E.ON valdyba yra atsakinga už „E.ON kaip integruotos elektros energijos įmonės valdymą“ ir „[tai] apima strategijos rengimą, politiką ir finansines priemones, bendrą valdymą rinkoje, rizikų valdymą ir nuolatinį portfelio optimizavimą“. Šie pareiškimai patvirtina, kad E.ON funkcija buvo užtikrinti valdymo ir koordinavimo vienybę, darant įtaką *E.ON Ruhrgas* elgesiui rinkoje.

- 285 Be to, atsižvelgiant į šio sprendimo 284 punkte nurodytus ieškovių pareiškimus, ypač į tai, kad E.ON yra atsakinga už bendrą valdymą rinkoje, aplinkybės, kad valdybos pirmininkas nežinojo tikslios informacijos apie su dujotiekiu MEGAL susijusių sutartinių sąlygų pasikeitimus, nepakanka įrodyti *Ruhrgas* savarankiškumą rinkoje, nes tai tik pasirinktinė ir labai techninė informacija.
- 286 Be to, iš 2004 m. gegužės 27 d. susitikimo protokolo matyti, kad nors E.ON valdybos pirmininkas nežinojo tikslios informacijos apie pasikeitimus, vis dėlto jis žinojo apie tai, kad GDF nori parduoti dujas Vokietijoje iš dujotiekio MEGAL, o tai yra papildomas rodiklis, kad patronuojančiai bendrovei rūpėjo su jos dukterinės bendrovės veikla susiję komerciniai klausimai.
- 287 Iš to matyti, kad antrasis ieškovių kaltinimas, susijęs su prezumpcijos dėl patronuojančios bendrovės daromos lemiamos įtakos jai visiškai priklausančios dukterinės bendrovės elgesiui paneigimu, turi būti atmestas, nes nebuvo įrodyta, kad dukterinė bendrovė savarankiškai sprendė dėl savo elgesio rinkoje, todėl nebereikia nagrinėti Komisijos argumento, kad šie dokumentai yra nepriimtini, nes pirmą kartą buvo pateikti Bendrajame Teisme.
- 288 Kadangi E.ON galima priskirti atsakomybę už pažeidimą dėl jos, kaip patronuojančios bendrovės, kuriai visiškai priklauso dukterinė bendrovė, statuso, pirmasis kaltinimas turi būti atmestas kaip neveiksmingas, nes net jei būtų pripažintas pagrįstu, tai nepaneigtų pažeidimo inkriminavimo galimybės.
- 289 Bet kuriuo atveju, dėl pirmo ieškovių kaltinimo reikia pažymėti, kad ginčijamo sprendimo 280 konstatuojamojoje dalyje Komisija konstatavo, kad E.ON tiesiogiai dalyvavo darant pažeidimą nuo 2003 m., t. y. nuo tada, kai ji perpirko *E.ON Ruhrgas* ir tiesiogiai kišosi į šios veiklą. Grįsdama šį tvirtinimą ji nurodė 2004 m. gegužės 27 d. susitikimą tarp GDF ir E.ON valdybos pirmininko, per kurį pastarasis priekaištavo dėl agresyvaus GDF elgesio Vokietijoje ir užtikrino, kad E.ON nenori agresyviai skverbtis į Prancūzijos rinką.
- 290 Ieškovės tvirtina, kad šis susitikimas neįrodo E.ON tiesioginio dalyvavimo darant pažeidimą, nes, pirma, šis susitikimas negali būti pripažintas atskiru EB 81 straipsnio pažeidimu ir, antra, Komisija klaidingai aiškina susitikimo turinį, nes jis buvo susijęs ne su dujotiekiu MEGAL, bet su E.ON investicijų strategija.
- 291 Nors tiesa, kad Komisija neteigė, jog 2004 m. gegužės 27 d. susitikimas yra atskiras EB 81 straipsnio pažeidimas, vis dėlto iš šio susitikimo protokolo matyti, kad E.ON valdybos pirmininkas patvirtino, kad „E.ON veiklos kontinentinėje Europoje vakarinė riba yra vakarinė Vokietijos siena: nėra didelių interesų nei Prancūzijoje, nei Ispanijoje“, tačiau „[ji] suinteresuota Italija ir Šveicarija“. Tačiau nei šio protokolo turinys, nei jo kontekstas neleidžia manyti, kad, kaip nurodo ieškovės, šie tvirtinimai susiję su susijungimais ir įgijimais.
- 292 Atvirksčiai, minėta 2004 m. gegužės 27 d. susitikimo protokole pateikta informacija susijusi su įmonių komercinę strategiją, ypač su GDF strategija, kuri Vokietijos rinkoje vertintina kaip agresyvi ir pavojinga, kaip tai matyti iš ginčijamo sprendimo 121 konstatuojamosios dalies.
- 293 Todėl ieškovių argumentus reikia atmesti.
- 294 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, Komisija teisingai nusprendė, kad *E.ON Ruhrgas* veiksmai gali būti inkriminuojami jos patronuojančiai bendrovei E.ON. Todėl penktasis ieškinio pagrindas turi būti atmestas.

2. Dėl reikalavimų, susijusių su baudos sumažinimu

- 295 Grįsdamos savo reikalavimus dėl baudos sumažinimo ieškovės nurodo vienintelį ieškinio pagrindą, susijusį su neteisingu baudos apskaičiavimu.
- 296 Ieškovės tvirtina, kad apskaičiuodama baudą Komisija padarė klaidą, nes nagrinėjamas pažeidimas Prancūzijos rinkoje nutrūko ne 2005 m. rugsėjo mėn., o 2004 m. rugpjūčio mėn. Todėl turėtų būti atitinkamai sumažinta joms skirta bauda. Dublike jos patikslina, kad bet kuriuo atveju apskaičiuodama baudą Komisija neatsižvelgė į pirmosios ieškovės apyvartą po 2004 m.
- 297 Kaip matyti iš antrojo ieškinio pagrindo analizės, Komisija pakankamai neįrodė, kad pažeidimas, kiek tai susiję su Prancūzijos dujų rinka, tęsėsi po 2004 m. rugpjūčio 13 d. iki 2005 m. rugsėjo 30 d.
- 298 todėl reikia pakeisti ginčijamą sprendimą, kad nustatant ieškovėms skirtiną galutinį baudos dydį būtų įvertinta Prancūzijoje padaryto pažeidimo trukmė, t. y. nuo 2000 m. rugpjūčio 10 d. (žr. šio sprendimo 93 punktą) iki 2004 m. rugpjūčio 13 d. (žr. šio sprendimo 257 punktą). Be to, Bendrasis Teismas mano, kad joks su viešąja tvarka susijęs pagrindas, kurį teismas turėtų patikrinti savo iniciatyva (šiuo klausimu žr. 2011 m. gruodžio 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *KME Germany ir kt. prieš Komisiją*, C-389/10 P, Rink. p. II-12789, 131 punktą), neįpareigoja sumažinti ieškovėms skirtos baudos.
- 299 Todėl taikant Komisijos naudotą baudos dydžio nustatymo metodą, kuris išplaukia iš ginčijamo sprendimo 339 ir 358–391 konstatuojamųjų dalių, t. y. (pradinis procentinis dydis, taikomas metiniam pardavimo vidurkiui Prancūzijoje x pažeidimo trukmės Prancūzijoje + pradinio padidrinimo procentinis dydis, taikomas metiniam pardavimo vidurkiui Prancūzijoje + pradinis procentinis dydis, taikomas metiniam pardavimo vidurkiui Vokietijoje x pažeidimo trukmės Vokietijoje + pradinio padidrinimo procentinis dydis, taikomas metiniam pardavimo vidurkiui Vokietijoje), ir panaudojant pataisytus duomenis dėl pažeidimo trukmės Prancūzijoje (4 metai vietoje 5,5 metų) ir dėl su pažeidimu Prancūzijos rinkoje susijusio pardavimo vidurkio, kad būtų atsižvelgta į tai, jog Bendrasis Teismas iš dalies panaikino ginčijamą sprendimą, ieškovėms skirtos baudos dydis būtų 267 mln. eurų.
- 300 Vis dėlto reikia priminti, kad Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsniu Bendrajam Teismui suteikta neribota jurisdikcija pagal EB 229 straipsnį leidžia šiam teismui be paprasčiausios teisėtumo kontrolės, leidžiančios tik atmesti ieškinį dėl panaikinimo arba panaikinti ginčijamą aktą, pakeisti Komisijos vertinimą savu, taip pat pakeisti ginčijamą aktą net jo nepanaikinus, pavyzdžiui, atsižvelgiant į visas faktines aplinkybes pakeisti skirtą baudą, kai jam yra pateikiamas nagrinėti jos dydžio klausimas (šiuo klausimu žr. 2007 m. vasario 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Groupe Danone prieš Komisiją*, C-3/06 P, Rink. p. I-1331, 61 ir 62 punktus bei 2009 m. rugsėjo 3 d. Sprendimo *Prym ir Prym Consumer prieš Komisiją*, C-534/07 P, Rink. p. I-7415, 86 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 301 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Bendrasis Teismas, kai priima priimdama sprendimus remdamasi neribota jurisdikcija, nėra saistomas nei Komisijos skaičiavimų, nei gairėmis (šiuo klausimu žr. 251 punkte minėto Sprendimo *BASF ir UCB prieš Komisiją* 213 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką), tačiau turi pateikti savo vertinimą, atsižvelgdamas į visas bylos aplinkybes.
- 302 Šioje byloje Bendrasis Teismas mano, kad taikant Komisijos apskaičiuoti baudą naudotą metodo, aprašytą šio sprendimo 299 punkte, neatsižvelgiama į visas reikšmingas aplinkybes.
- 303 Iš tikrųjų šio metodo taikymas pakeistiems su pažeidimo trukme Prancūzijoje ir su pažeidimu minėtu laikotarpiu Prancūzijos rinkoje susijusiu pardavimo vidurkiu susijusiems duomenims taikymas lemia ieškovėms skirtos baudos labai neproporcinga palyginti su nustatyta klaida sumažinimą. Nors Komisijos klaida susijusi tik su Prancūzijos rinka ir su 12,5 mėnesio iš Komisijos pradžioje nustatyto 5 metų ir 1 mėnesio šioje rinkoje trukusio pažeidimo, Komisijos naudoto metodo taikymas lemtų baudos sumažinimą daugiau nei 50 %.

- 304 Be to, Komisijos metodo taikymas nustatant baudą nepagrįstai padidintų pažeidimo, padaryto Vokietijos rinkoje, svarbą, palyginti su pažeidimu Prancūzijos rinkoje.
- 305 Per posėdį išklašius šalių pastabas dėl galimų pasekmių baudos dydžiui iš dalies panaikinus ginčijamą sprendimą, kiek jis susijęs su baudos dydžio nustatymu atsižvelgiant į pažeidimo trukmę, ir įvertinus visa tai, kas buvo išdėstyta, ypač šio sprendimo 303 ir 304 punktuose, taip pat atsižvelgiant į visas bylos aplinkybes, ypač į nagrinėjamo pažeidimo trukmę ir sunkumą, reikia nustatyti galutinį 320 mln. ieškovėms skirtinos baudos dydį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 306 Pagal Procedūros reglamento 87 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo. Vis dėlto pagal minėto reglamento 87 straipsnio 3 dalies pirmą pastraipą, jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, arba jeigu susiklosto ypatingos aplinkybės, Bendrasis Teismas gali paskirstyti bylinėjimosi išlaidas šalims arba nurodyti kiekvienai padengti savo išlaidas.
- 307 Atsižvelgiant į tai, kad kiekvienos šalies dalis reikalavimų buvo atmesta, nuspręstina, kad kiekviena šalis padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais,

BENDRASIS TEISMAS (penktoji kolegija)

nusprendžia:

- 1. 2009 m. liepos 8 d. Komisijos sprendimą C(2009) 5355 galutinis dėl procedūros pagal [EB] 81 straipsnį (byla COMP/39.401 – E.ON/GDF) panaikinti, pirma, tiek, kiek jame konstatuojama, kad pažeidimas Vokietijoje nuo 1980 m. sausio 1 d. tęsėsi mažiausiai iki 1998 m. balandžio 24 d., ir, antra, tiek, kiek jame konstatuojama, kad pažeidimas Prancūzijoje tęsėsi nuo 2004 m. rugpjūčio 13 d. iki 2005 m. rugsėjo 30 d.**
- 2. Sprendimo C(2009) 5355 galutinis 2 straipsnio a punkte nustatoma 320 mln. eurų bauda E.ON Ruhrgas AG ir E.ON AG.**
- 3. Atmesti likusią ieškinio dalį.**
- 4. Kiekviena šalis padengia savo bylinėjimosi išlaidas.**

Papasavvas

Vadapalas

O'Higgins

Paskelbta 2012 m. birželio 29 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Turinys

Teisinis pagrindas	1
1. Europos Sąjungos Teisė	1
2. Nacionalinė teisė	2
Vokietijos teisė	2
Prancūzijos teisė	3
Ginčo aplinkybės	3
1. Atitinkama įmonė	3
2. MEGAL susitarimas	4
3. Administracinė procedūra	5
Ginčijamas sprendimas	5
Procesas ir šalių reikalavimai	7
Dėl teisės	8
1. Dėl reikalavimų panaikinti ginčijamą sprendimą	8
Dėl pirmojo ieškinio pagrindo, susijusio su EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimu	8
– Dėl pirmos dalies	8
– Dėl antros dalies	11
– Dėl trečios dalies	16
– Dėl ketvirtos dalies	17
– Dėl penktos dalies	18
– Dėl šeštos dalies	19
Dėl antrojo ieškinio pagrindo, susijusio su teisės klaida vertinant pažeidimo trukmę	20
– Dėl nagrinėjamo pažeidimo nutraukimo	20
– Dėl aptariamų įmonių elgesio liberalizavus dujų rinkas	30
Dėl trečiojo ieškinio pagrindo, susijusio su vienodo požiūrio principo pažeidimu	31
Dėl ketvirtojo ieškinio pagrindo, susijusio su nurodytų pažeidimų, išplaukiančių iš 1975 m. susitarimų, senatimi	33

Dėl penktojo ieškinio pagrindo, susijusio su tuo, kad antroji ieškovė nėra atsakinga už pirmosios ieškovės elgesį	33
2. Dėl reikalavimų, susijusių su baudos sumažinimu	35
Dėl bylinėjimosi išlaidų	37